

అక్షరావళి

మధురకవి

చెన్నై శ్రీ నివాసమూర్తి

ప్రతులు 1000.

మూల్యము రు. 2—0—0

1954

శ్రీ బాబా

బైండింగ్ అండ్ ప్రింటింగ్ వర్కు,

అనంతపురం.

FOREWORD

I deem it a proud privilege to have been invited by the author, 'Madhurakavi' Sri. Belluri Srinivasa Murthy to write the foreword for his little book "Tapovanam". The author was an ardent disciple of my Father-in-law, Late 'Maha Mahopadhyaya Kalaprapurna Doctor Chilukuri Narayana Rao, M. A., Ph. D. L. T. a well Known literary critic. The budding poet was encouraged, nurtured and nourished by him perhaps this honour done me reflects his deep reverence to his 'guru'.

A new era has emerged in Rayalaseema with the advent of poets like Sri Gadiyaram Venkatesesha Sastrulu, Puttuparthi Narayanacharlu, Sri. Belluri Srinivasa Murthy etc., The days are not far off when we may witness the hay day of literary revival of Sri Krishnadeva Raya again.

Sri Belluri Srinivasa Murthy is well-known in the literary field. He hails from Talamarla, a village in Penukonda Taluk. The Rayalaseema Kala Parishad rightly bestowed on him the title of 'Madhurakavi' at the time of the celebration of Thikkana Kavi Jayanti at Hindupur, on First March 1947. He reminds us of the ideal of Ancient India, "Simple living and high thinking". He is a philosopher. He rarely speaks. It is no wonder, if he is called a "Tapasvi", and the title to his book 'Tapovanam' is very appropriate.

"Tapovanam" is a collection of poems written by the author at different times. They have had been

published in many periodicals like Bharathi, Andhra patrika etc.

The topics dealt with by him are mainly of common things in nature like a roar of thunder, a dry leaf in winter and a brook in the mountain valley. He worships God in the beauty of nature. He finds significance in every insignificant thing. He is at his best when inspired. To illustrate, poems like "అక్షానము, విమలసీతి" can be cited. Poetry flows like a stream and not written. Every poem in this little book is pregnant with strong feelings and lofty ideas. The lay man is at pains to grasp them quickly. I strongly wrge him to study them in silent and solitary mood so that he can better appreciate and enjoy the beauty of his poetry.

Sri 'Belluri's' students have made great efforts to collect subscriptions and get this book printed. May the generous public help him from time to time to present his literary works to the present and succeeding generations.

This little book is best suited to be prescribed as a text-book for the University classes. May God bless him to earn a name and fame in Andhradesa.

JAI HIND.

K. C. Board High School,
Kalyandrug. }
26-3-54.

G. Srinivasa Rao,
M.A., B.T.,
Head-master.

“ బెళ్ళారి ”

అంకితము

రామ కథసాడి మోక్ష సామ్రాజ్యమునకు
ఏకఘట మారసితివి వాల్మీకి సుకవి,
ప్రేమ నేత్రైక సుతునభి 'రామగాథ'
అల్లుకొని యల్లుకొని శాంతి యలవరింతు.

భారతి కి — ప్రత్యేక ప్రణామము

భారతి ఆంధ్ర దేశములో ఉత్తమసాహిత్య మాస పత్రిక. ఎ తత్సంపాదకులు దేశోద్ధారకులు కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావుగారు సజీవులైయున్న కాలమునందే భారతితో నాకవితకు పరిచయము కలిగినది. నా తపోవనమునందలి ఖండికలనేకములు ప్రచురించి, తెలుగు నేలలో నాలుగు మూలల కవితా వ్యాప్తికి తోడ్పడ జూపి తోడ్పడినదీ పత్రికారత్నము.

అవ్యాజ్య వాత్సల్యముతో “భారతి” భిక్ష పెట్టకయున్నచో “నా జీవితము”లో ఏనాడోకవితా సన్యాసము స్వీకరించి యుండ వలసినవాడనే. భారతి నాకు గావించిన మహోపకృతి మాటుపు రానిది. నా “తల్లి”కి కృతజ్ఞతతో ప్రత్యేకముగ ప్రణామిల్లు చున్నాను.

— బెళ్ళూరి

త పో వ న పు శ ం స

రాయలసీమలోని పల్లెటూరి వివిక్త జీవితమునకే అలవాటు పడి అందే తమ భావనానంద యోగమున మగ్నులై న కవులెందఱో మున్నారు. వీరిలో అగ్రపంక్తి ఈ గ్రంథకర్త గాఁది.

పద్యము చదువగానే కవికి ఆర్జవ గుణమెంత యుండునదియు కావ్యానుభవ గణికులకు స్పష్టముగా తెలిసిపోవును. ఈ యారవ గుణము నిండియుండుటను శ్రీనివాసమూర్తిగారి కవనమందు పృతి పద్యమునందును మనము చూడవచ్చును. ఈ గుణముచే వీరి నుందర వస్తు ప్రపంచము విశాలమైనది.

— శ్రీమాన్ రాళ్ళపల్లి అనంతకృష్ణకర్మ (1948)

రాయలసీమ కవులలో ఆసునికులలో అగ్రేసరులలో మీ గొక రనడానికి సందేహము లేదు.

.....శ్రీనివాసమూర్తి రాయలసీమారణ్యములో ఒక పరిమళ ప్లవ్వుము. తెలుగు కవితమర్మము నీతడు చక్కగ గ్రహించినాడు.

... .. శిశా ప్రభు స్థలు డాక్టర్ పి. లక్ష్మణ్ వారాయణగౌడ్ గారు
M. A. P. H.D. (1944)

మీ కవిత్వము లలితమై శ్రవణ సుభగమై మెఱుగు దే రి యున్నది. సామాన్య విషయములు మీ హృదయమున ప్రవేశించి కవితగా మూర్తీ భవించుట రసజ్ఞుల భాగ్యము.

కవితా మార్గమున ఆంధ్ర సారస్వతమున మీకు ఉత్తమ స్థానము దొరకగలదని నేను ఆశించుచున్నాను.

— కవికోకిల దువ్వూరి రామిరెడ్డి (1938)

కవీంద్రా! మీరచనలు భారతీయందు చూచియుంటిని. మీ కవిత పండితసామర రంజకమై ప్రౌఢమై యున్నది. మీ మధురకవి బిరుద సాధక్యమును చాటుచున్నది.

— అభినవ తిక్కన పోగ్గుల సీతారామమూర్తి చౌదరి (1953)

శ్రీ బెల్లూరి శ్రీనివాసమూర్తిగారు రాయలసీమ కవి కుమారులలో నగ్రేసరులు. రాయలసీమ తపస్వి.

— బులుసు వెంకటేశ్వరం M.A. (1949)

మీ కావ్య వస్తువు వేదన, మాకది మధుర వేదన.

— జమ్మలగూడక మాధవరాయశర్మ.

మూలో — శ్రీనివాసమూర్తి “కీర్తి” వంటివాడు.

పుట్టపర్తి

పరమస్వలైన మహాకవులు త్రోవలోనున్నది.

— సి. వి. సుబ్బన్న. శతావధాని

మహాకవులకు —

మీ కవిత్వము ప్రసాదశుభ భూయిష్టమైనది. ఇది సుఖ దుఃఖములు కలుగనిది కాదు. మీరు కవి తపస్కులరు.

— కవిసార్వభౌమ గుర్రాక రాజశేఖర శతావధాని.

మధురకవి బెల్లూరివారు పుట్టి పెరిగినది పల్లెసీమ. పల్లెటూరి పరిసరములందు సెలలు, శాద్వలములు, సైకత శ్రేణులు, జంటబాయని శారీకలు, పిక్కుమారికలు, కాపుచెలులు, కర్నక సఖులు, భిక్షకులు, బీదలు, సహజ శోభలీనమ పూదీపలు, కేదార సీమలు. కొత్తిమెర సైరులు, మొదలగునవి నీరి కవితా వస్తువులు. శైశవమునుండియు బీభత్స నా పుస్తకాలయములనియు, ఏకాంత వాసినై ప్రకృతి యొడిగి లాలింపబడుటయే నాజీవిత పరమార్థమనియు, మధుర భావనారమ్య సీమలయందు స్వైర విహారమును నలిపిన ధన్యుడముడికని.

ప్రకృతి లక్ష్మి మధుర కవిని యుపగూహనలో లాలించి, బుజ్జగించి ధివ్యోపదేశ మొసంగినది, ఈ కవీశుడెంతయు ధన్యుడు, వీరి రచనలు “మహాకవి కాళిదాసు”ను దలపింపజేయు ఇనుపలో సత్యముండదు.

— విద్యార్థ తలమర్ల కళానిధి

కళాజీవి
(పూర్వ ఖండము)

౧. శి శి ర వ ర్ణ ము లు

కుప్పవోయుదునా

నాప్రభూ—నీమోల

రాశివోయుదునా ?

నా తపోవనములో

నాటిపెంచిన చెట్ల

శిశిరమారుతహతుల

శిథిలమై పడియున్న

జీవప్రతిము లూడ్చి

కుప్పవోయుదునా ?

నాప్రభూ—నీమోల

రాశివోయుదునా ?

వాసుత వై భవము

వాడుకొను నీమనసు

శిశిరశోభలకొఱకు

చింతించునా

నాప్రభూ !

పల్లె జీవితమన్న

చాటించునా ?

కుప్పవోయుదునా

నాప్రభూ !—నీమోల

శిశిరవర్ణము లేర్చి

తాశివోయుదునా ?

౨. కు సు మ దా మ ము

రాలినపూలుకొన్ని పొదలన్ వికసించిన పూలుకొన్ని వా
తూలహతిం జలించి భువిఁ దూలక కొమ్మలఁ జిక్కి-కొన్న యా
పూలొక కొన్నియేరి శ్రమఁ బొందితి మాలికఁ గూర్చి తెచ్చితిన్
ఏల నిరాకరించెదవో యీశ్వర నాహృదయంబు శోషిలన్.

అతులితకాంక్ష నేను కుసుమాపచయం బొనరించు వేళ నై
చితి నురుగ్రీష్మతాపమును క్వేదమయంబుగ దేహమెల్ల, నా
కత లెఱిగింపఁ బూనుటకు కాలములేదు, త్వడియరాగ లా
లితమధురావలోకనము లెత్తి ననున్ తుమియింపఁగా దగున్.

సురభిశముల్ ప్రసూనములు శోభలు మాయపు స్వామి, నీ నిరా
దరణుఁ జేతులన్ కుసుచు దామము నవ్వలఁ బారఁద్రోయ ని
ర్భరపరివేదనా స్రుతత బాష్పము లొల్కఁగ, నెన్నఁడైన నా
మొఱుకు దనంపు కాంక్షఫల మొందకపోదని దాచి యుచితిన్.

దేవా! నీయెద శూన్యమయ్యెననుసంజేహంబు బాధింప, నా
భావంబెల్ల నిరాశతో గలఁగిపోవన్ భారమైదోచు నా
జీవంబంచుఁ దలంచితిన్ జడత, నీ సిద్ధాంతమేమో, మదీ
యావాసంబున దొంగిలించెదవో పాయంజాల కీమాలికన్.

కాలవిలంబనంబునకు గాసిలలేను నితాంతర క్తి నీ
యాలయ సీమచెంగట విహారమునేతు, కుర్రాధావలోకన
భూలతికావికారముల పొల్చిన నాపయి సైచికొందు, పూ
మాలిక వాడిపోవ నిక మంజులతల్ కృశియింపవే పృథ్వా!

న్యూనత చెందినన్, కుసుమ మాలిక కాంతులు దప్పిపోయినన్
మానగలేవు, నీహృదయ మర్మము నే నెఱుంగగలేనె, స్వా
మీ, నిముసంబులోన విరమించెదు క్రమ్మఱ నవ్యరీతి ని
ర్మాణము సేయుచుండు ననురాగ రసోదయ లాంఛనంబుగన్,

సుమదామంబును గూర్చు వేళ నునుమోసుకొన్ వోయె నా కోర్కెలు
ద్యమమెల్లన్ ఫలియించునంచు, కయిసేతల్ గొన్న నీకంఠరం
బు మహానందము గూర్చునంచు మదిలోఁ బొంగారితం గాని దై
వమ, యూహింపఁగరాని దుర్వ్యథల నవ్యాజంబుగాఁ గూర్చితే?

కరములఁదాల్చి యీకుసుమ కల్పితహారము నేఁ దపింతు, నా
దరఁము నీకుఁ గల్గునని తత్పర భావము మానముద్రయున్
పరమసుఖానుభూతి గొలుపన్ కడదోయుదుఁ గాలమింక నే
తరుణము నిర్ణయించితివా తావకసేవకు నన్నుఁ బిల్వగన్.

3. నే ను

పరిమళింపని దొక్క పుష్పంబులేను

నేను విహరింపఁజనిన వసితలాల

సుకృతవశమునఁ గలిగిన సుఖములందు

చోలలాడితి నుకావనోస్మృతమున.

ప్రకృతయొడిలోన సుఖము ప్తి పడయుచుండు

కోయిలలు లేప నిరుర మేల్కొనుచునుండు

అడవికోనల సెలయేటి పడుచుఁగాంచి

పరమసంతోషభరమునఁ బలుకరింతు,

సాబగు లీనెడు ననకారు శోభఁజూచి
గాఢ నిశ్వాసములు నించి కదలిపోదు
ఘోరమైనను, మేఘనిష్ఠోషములకు
పరిమితియెలేని మోదంబుఁ బడయుచుండు.

మొగ్గనై యాకుమఱుఁగునఁ బొలుతునేమొ
పూపుగాఁ బూచి పరిమళ మొలుకఁబోతు
నో, విహంగమై పరతునో, భావగీత
మగుదునో, నేను భావి జన్మములయందు.

మధుకభావనా రమ్యసీమలనుగాక
శిథిలమగుగాని నిలువ దీజీవకళిక
అమలమైన ప్రేమారాధనమునఁ గాక
బ్రదికి నుఖియింపలేదు నా ప్రాణమిలను.

అల్లువాతెడు కాంక్షల నణఁగఁద్రొక్కి
ఆపఁగారాని యంతరాయములు గలుగ
నెడఁద బగులుగ వెట్టినై యెడ్చుచుండు
దరిసి మందమారుతములో దార్చిపోవ.

కాంక్షలే వేఱు, నామనోగతులె వేఱు,
పూరిగుడిసెలలోనై ను బుత్తుఁగాని
గీతమల్లక బ్రదుకు సాగింపలేను
భావగానంబె నాదు సర్వస్వమవని !

ర స్వేచ్ఛా వి హం గ ము

ఏను స్వేచ్ఛావిహంగమనే మహీరు
హాగ్రశాఖకావితతులం దధివసించి
కాలమును బుత్తునో, మదిఁ గలఁచినై చు
దారణ విషాదబంధముల్ తలఁగెనేడు.

పవనతరంగముల్ వొలసి పాదప శాఖలనల్ల నూచు నై
భవమునఁ దేలిపోచు దివిఁ బ్రాకెడు డోలిక యందుఁ దూఁగుచున్
పరివిమల రాగగీతికలు వల్కుదు నొక్కొక వేళ లోచనో
తృవకరమైన యీపకృతి తన్ని విలాసముగాంచి నివ్వెఱున్.

ఫలముల్ మెక్కుదునో, వనాంతరసర స్వాదూడకంబుల్ మనం
బలరన్ గోలుదునో, లతాంతతతి పూయన్ సొంపు బెంపార ని
ర్మలకుంజాంతర వీధులన్ దిరుగుచున్ మధ్యాహ్నముల్ ద్రోతునో
కలిగెన్ స్వైరవిహారభాగ్య మిఁక నుగ్మాంతవ్యధల్ వాయుగన్.

ఏను స్వేచ్ఛాశకుంతమనే మహీరు
హాగ్రశాఖకావితతులం దధివసించి
కాలమును బుత్తునో — ఒక కల్పమైన
పకృతి మాధుర్యత్పష్ట దీర్ఘకొనుదాఁక.

౫ సౌందర్య పూజ

అవలద్రోసితి కంఠౌచయమ్మనెల్లి
పోవుచుంటిని సౌందర్యపూజకొఱకు
ఏమి లభియింపనున్నదో మొఱుగరాదు
అంతరంగంబు పారవశ్యమునఁ దోఁగు.

గడ్గదికదోచు పలుకుల, కనులదొఱఁగు
బొప్పకణముల, భావనాపథముఁబట్టి
పోవు ననుఁజూచి యన్నాదమూర్తి యనుచు
ఎన్నిసారులు నవ్విపోయినదొ జగము !

కన్ను లలరించు నెలసోయగమ్ముఁ జూచి
మొక్కుక్కులిడుచుంటి నా కరమ్ములను మొగిచి
మంజులంబయితోఁచు బ్రహ్మాండమెల్ల
కొఁగిలింతు నొక్కొకమారు గాఢరక్తి.

కొండ చరియలలో, చెట్లగుబురులో, మ
నోజ్ఞ సైకతభూమిలో నుగ్రతపము
నాచరించుచునుండు నేనహరహంబు
ఆకలియులేదు దప్పియు నాకులేదు.

నలివిన ప్రయత్న మెల్ల నిష్ఫలముగాఁగ
మరల యెత్తించు పరితాపభరములేని
విమల సౌందర్యపూజకై వెడలుచుంటి
మృదుమధురగీతికారవ ముదితహృదిని.

పాలకంకులపై న నుమూలబూగి
కలకలారావ గద్గదగాత్ర మెత్తి
హర్ష వశమున ననుబిల్చు నలవిహంగ
మములు సౌందర్యపూజకు మనసుగొలిపి.

అలరులంబోలు మృదుల శయ్యాతలాన
కనులు మోడ్చిన విరహిణీకాంతయోర్తు
అనవరతమును ననుచిల్చినట్లే తోచు
మధుర సౌందర్యపూజకు మరులు గొలిపి.

పవనపరిరంభణసుఖమ్ముఁ బడసిపడసి
సోలిపోయెడు వల్లరీబాల యదిగో !
నవ్వు మొగమున రమ్మని నన్నుబిల్చు
నమల సౌందర్యపూజకు నానగొలిపి.

ఫలము గలుగునో కలుగదో వలదుచింత
తాంతమతినై , వినిర్మల సహజమధుర
లలిత సౌందర్యపూజకై రక్తిఁబూని
కదలిపోయెద నవ్యచూర్ణములయందు.

దివ్యశంపాలతలు నాకుఁ దెరువుసూప
తోయదగఱిరఘోషముల్ తోడుపడంగ
నవ్యపథముల భూనభోతరము దాటి
పోవుచున్నాను సౌందర్యపూజకొఱకు.

౬. తోలుకారు శోభ

రాలిచిపోయె నీపరిసరంబులలో నొకకొన్ని శుక్రప
త్రాలు సమీరనందనుఁడు రమ్యవనీస్థలమెల్ల పల్లవ
శ్రీలలితంబుగా ప్రకృతి రీతులుమారెడు, నేమిమాత్రు భా
వాలు స్ఫురించు నామెడద పైకొని యామధుమాసవేళలన్,

కడచిన వేదనాభరము కన్నులనీరు దొలంగివైచి యీ
యెడనెలమావి మోకపయి నింపుగఁబొడెడి కోకిలంబుతో
విడువనినే స్తమున్ సలిపి విశ్వమనోహరగీతికావళిన్
దడుపుదు నాజగంబు, నొక తన్మయభావములో సుఖించుచున్.

ఈరమ్ముల్ కుసుమించె పాంశహృదయం బేకాగ్గితంజెంద, వి
స్తారంబౌ తోలుకారుమేఘముల నాచ్ఛాదించె వ్యోమమ్ము హృ
ద్భారంబున్ తొలగించి యీనవముతు ప్రారంభమున్ గాంచి నే
నారాధింతును-నాతపోగతులలో నానందమున్ బొందుచున్.

నిరహములో కృశించి పల వించిన ప్రేయసియున్ ప్రియుండు మో
నరసవశాత్తులైరి, నడు దారుల సంఘటనంబుగూర్చు నీ
స్వర్గుని కృతజ్ఞతాంజలుల భావనసేసి, వసంతదివ్యవై
ఖరులిటుజూచి నామధుర గానములో నిముసంబు బుత్తునా

2. ప్ర భా త వ ల్ల కి

కడచిపోయెను పూర్వజీవిత
 గాథలేవో విస్మృతింబడి,
 కడలనెల్ల నవీనరోచులు
 కరుడుగట్టినవి

శ్రాన్యమైన శకుంతగానము
 స్వాతముల గుఱిచుచున్నది
 మాతృసేవా మధురిమమ్ముల
 మలయు సౌఖ్యములు.

తరుణమున నీ హృదయవీణా
 తంతులను కదలిం గొమోఁచు
 తరుణతరుణ హృదంతరమ్ములు
 తాండవింపగను.

ఎన్నిచూర్చిన లుడ్డువలె
 ఎంతబ్రహ్మానందమొదవునో
 భావభరిత ప్రభాతవల్లకి
 ఛాటూఁ నింకన్,

కాలవాహిని కలసిపోయిన
 గాథలొనే లీనమగునో
 ఘనవినూతనవాహ్నికోదయ
 గర్భమే గదలించునో.

౮. ఋతు పరిచే వ న ము

మావిచిగుళ్ళ మేసి రస మంజులగీతము లాలపించి ప్రే
మావిలముం బొనర్చ జగ మంతయు కోకిలబాల, పూలనె
త్తావులతో వసంతము సుధామధురంబుగఁ దోపమున్న నా
జీవిత మిట్టిశోధల హసించినదంచు దలంచి యేడ్చెనన్.

లతికాపుంజము శోషిలన్ శిలలు గాలన్ వృక్షశాఖాగ్రసం
తతులున్ కాంతివిహీన మొందఁగ సమస్తంబై న చోకంబునీ
గతినార్తిన్ బడద్రోయు గ్రీష్మయుఖముకా కన్నారఁగాఁ జూచి నా
బ్రతుకీనాడు తపించు నిట్లె యనుచున్ భావించి నేనేడ్చెనన్.

కనులంజీల్చు క్షణిప్రభాకలితమున్ గంభీరగర్జాప్రతి
స్వస ఘోరమ్మును మోహనమ్మునగు వర్షాకాల మాధుర్య మొ
య్యనఁ దోపంగ, వియోగగాగభరితంబై మంజులంబై న జీ
వనమున్ దోసిన యాదినంబులు మదిన్ బాధింపఁగా నేడ్చెనన్.

తరళజ్యోత్స్నల రాల్చు జాబిలి, లతాం త్రశ్రేణిలోలన్ మనో
హరతారానిచమమ్ము లాకనమునిం డారన్ శరత్కాల శ
ర్వరు లేతేరఁగఁ జూచి మోహనకళత్ రాణించు నాజీవిత
స్మరణానందముఁ గొంతబోల్చి విభూకర్ మగ్నమై యేడ్చెనన్.

ఎఱకలుమోడ్చి గూఢ్యవిడి యేఁగక పక్షులు తల్లడిల్లు దు
ర్భరతరళైత్యబాధకు ప్రభాతము రేలు, సమస్తచోకమున్
కరము వడంకిపోవ, హిమ కాలము గొంచి భవిష్యదర్థముల్
స్మరణ మొనర్చి దుస్సహ విషాదము నొంది, వడంకి, యేడ్చెనన్.

ధరణిన్ రాలిన శుష్క-ప్రతివితతి తార్కారుగావించు తె
మ్యేరలన్ శైరవాసరోదయముగా, మిథ్యాప్రపంచంబు న
శ్వరమికాంక్షలు రాలిపోయెడు సమస్తంబన్న తత్త్వంబె యాం
తరక్షిన్ గలగింప నెందులకొ సంతాపించి నే నేడ్చెదన్.

౯. ఎ ట్లు మ రణింతు!

లలిత సాంధ్యరాగంబులు, వలపుగొలుపు
నలశకుంతగీతంబులు, చెలిమినెరసి
బ్రదుకు తెరువైన ప్రకృతినంపదలు విడిచి
యెట్లు మరణింపవలెనంచు నేడ్చు స్వామి.

ప్రకృతిలో నిన్ను, నీలోప ప్రకృతిసాబును
భావవీధుల నూహించు పరమసుఖ ప
రంపరయె నాకు నింక దూరంబు గాఁగ
నెట్లు మరణింపవలె నంచు నేడ్చు స్వామి.

మఱచి, నాజీవితంబున నెఱుకమాలి
వెట్టినై, మోవిజేర్చిన వినపుగిన్నె
నమ్మతము సృజించె ప్రకృతి సౌందర్యమహిమ
యెట్లు విడనాడి మరణింతు నింకస్వామి.

మింటఁ జెలువొందు నాపాథమేఘములకు
మధురతరమైన కేదారమాలికలకు
మైత్రీ పొనగించు ప్రకృతి పవిత్రభావ
యెట్లు విడనాడి మరణింతు నింకస్వామి.

పృథ్వీ పూజించి, తన్మయత్వంబునొంది
 పరమబులులొందు నానందభాగ్యమునకు
 దవ్వుగా, కాంక్ష లెల్ల న్యర్థములుగాఁగ
 నెట్లు మరణింప వలెనంచు నేస్తు స్వామి.

౧౦ ప శ్చా త్తా ప ము

పక్షిగా, ప్రసవంబుగా, భావవీచి
 గా, మనోహరనిర్ఘరిగాఁగ నాకు
 దరిసెన మొసంగి పోవు నీసరణులెల్ల
 హృదయమునఁ దోచి, పిదపఁ దపింతునాథ !

కలశకుంతరవంబులఁ బలుకరించి
 లలితసుమసారభములతోఁ గలయఁదిరిగి
 గాలిలోఁ దూఁగి, సెలయేటిగతుల నడచి
 ఐక్యమై పోవనిమ్ము నీయందునాథ !

జీవితములోని సుఖదుఃఖభావములకు
 నీవె కారణమైయుంటి వింతవరకు
 ఘోరతపమునఁ గుంఠె శరీరలతిక
 హృదయ మొక్కఁడె మిగిలిపోయినది నాథ !

మెఱపుగా, గర్జితంబుగా, మేఘమాల
 గా, సురేంద్రచాపప్రభగాఁగ నాకు
 దరిసెన మొసంగిపోవు నీసరణులెల్ల
 హృదయమునఁ దోచి, పిదపఁ దపింతునాథ !

౧౧ అంగవైకల్యము

మధురరీతుల నమృతోపమానమైన
గాన మొలికింతు, నాయుంటి కడపయందె,
తనసాస్వాదనంబున తన్మయత్వ
మందఁగాలేను బధిరుడనై జనించి!

లనయ మేతెంచి, నాగృహంగణమునందె
తాండవించెద వమల సౌందర్య మొలుక,
పడయనుతదవలోకన భాగ్యగరిమ
కన్ను లేలేని జీవిని గానస్వామి!

గాయకుడవంచు, సర్తింపఁగలవటంచు
ఎఱుఁగుదును నేను లోకమే యెఱుకవరుప
యేమి దోసంబునలిపితి నీ యభాగ్య
గతియు, నంగవై కల్యంబు గలుగనాకు.

౧౨ ఊరడింపు

తలలన్ వంచి కృశించిపోయిన సమూహ తాపంబునొందింప ను
జ్వలగ్రీష్మాతపముం గనుంగొని నిరాశాభగ్ను చిత్తంబునన్
కలతన్ బొందకుమో కృషీవల, లనత్కదంబిని ధ్వానమం
జులమైతోచు నభంబు, నీవు ప్రమదాశ్రుత్ రాత్తు వీలోపలన్.

కడచిపోయిన జీవితకాలమందు
ఎన్నిమాదులు హృదయ విచ్చిన్నగతుల
గాఢనై రాశ్య మొదవెనో, కర్షకాన
హించుకొనలేదె, భావినాశించి మరల !

ప్రకృతిన్ దివ్యరహస్యముల్ గలవు భావాతీతముల్ కొన్ని, నేఁ
టికి దుస్సాధ్యము రేపు సాధ్యమగు నీడెందంబులో హర్ష వీ
చిక లుత్పన్నముగా, కృషిన్ మఱచి యీ చింతాభరంబేల నీ
యకలంకంబగు నాత్మ్యోః గలదు దై వాంశంబె యూహింపుమా.

తోవల కంటకంబు లెటులో మొలకెత్తెను నీపాలాన నీ
భావము నిబ్బరించుకొని భావిసుఖంబున, ముండ్రనేరి యీ
తోవల కంచె వేయుము, తరుప్రచయంబుల నీడనిద్రో
నీవు గడింతువే సుఖము నిర్మలముం బొనరింపు జీవితన్.

చాతక పక్షి నల్లడల శ్రావ్యనినాదము నల్పనెంత నం
ప్రీతివహింతువోయి యవనింబడు చల్లని వానచిన్ములన్
కాతరమేల, యేమధుర కాలమొ వేచెను నీకుఁగాఁగ శో
భాతిశయంబునం బెరుఁగు పైరులు మోదముగూర్చు నీమదిన్.

౧౩ ప డ వ ప ద ము

పడవనడివే పాటపాడరా నావికా
కడలజాడల లోతుగానరా నావికా
భయదకల్లోలాలు రేఁగనీ
ప్రళయరావము మోగనీ

బలు తుపానులు వీవనీ
జలజంతువులు త్రోయనీ
పడవనడిపే పాటపాడరా నావికా
కడలజాడల లోతుగానరా నావికా.

పడవనడిపేపాట కడలిదాటేపాట
గఱపి నీప్రేమించు గురువు పేరేమి
ఉదయ సంధ్యల ప్రేమ
లూరించు ప్రకృతిలో
హృదయ మోహనగీతి
మృదుమనోహరరీతి
పడవనడిపే పాటపాడుమని ప్రేరేమ
గురువు పేరేమి
నావికా
గురువు పేరేమి

ఓకర్ణ ధారీ
ఓసాగరవిహారీ
దారిసూపే దివ్యతార యేదో నీకు
దూరానగలదోయి చేరవలసిన రేవు
పడవలో నున్నారు నడుత్రోవ దిగువారు
ప్రచుర వేగమునాపి పడవ నాపగవలయు
ఓకర్ణ ధారీ
ఓసాగరవిహారీ

౧౪ స హ వా స కా ం డ్డ

నిన్ను సృజించె దైవమువ నీస్థలి గాయనిగా నఖండ గ
 ర్వోన్నతిబాడుచుందు వమృతోక్తుల రాగరసంబులూర నీ
 సన్నిధిజేర్చి దుర్భర విషాదములెల్ల దొలుగిపోవ నీ
 కున్ననుఖం బొసంగి మఱి పొందఁగఁజేయుము లోకవృత్తముల్.

పారెను నీసెలలన్ హృదయ భారమడంపఁగ నిర్జనంబుగా
 దూరవనీ నికుంజముల, తోడుగనుండెద నీకు నేను దు
 ర్వారములై ప్రశాంతినుఖ భంగముగొల్పెను లోకవృత్తముల్
 దూరముగాఁగనన్న దయతో వసియింపఁగనిమ్ము చేరువన్.

గాలిందూగు లతావితానముల నై క్యంబొంది జీవింతునా
 నేలన్ రాలిన శుష్కపత్రములలో నేప్రాణమున్ దాతునా
 చాలుంజాలు నపార దుఃఖములతో సాగింపఁగాలేను నీ
 యాలాపంబె నుఖంబుగూర్పు, చనవిమ్మా నీ యుపాంశంబునన్.

ఏకాంతంబునుగోరు నాహృదయ మింకేనాటికిన్ నీవలెన్
 రాకల్ పోకలు నివ్వనీలలిత గర్భంబందె కావెంతు నీ
 లోకంబుండలి వృత్తముల్ మఱిచి యాలోకింతు నానందభీ
 లాకల్యాణములన్ వసప్రియముగా రాణింతు నిచ్చోటునన్.

కాలాతీతము నేయుదేమి యనుశంకన్ నామరంబెల్ల ను
 య్యాలక బోలె చలించుచున్న దమృతం బొసించి జీవించునన్
 వాలాయంబు విషప్రపూరముల ముంపన్ లోకవృత్తాంతముల్
 జాలింగొల్పదొ నాకథాకథన మీషణ్మాత్ర ముల్లంబునన్.

కోయని నన్ను బిల్వ మిక కోకిల యెల్ల దురంత వేదనల్
పాయలుగాగ నీమెఱుగ రానివిధంబున కన్నుమూసి, నీ
లో, యెలమావి జొంపములలో, శ్రుత పేయరస్వాగ్గీతిలో
నీ యదనన్ వసించెద, లయించెద లోకము విస్మరించెదన్.

౧౫. ఉ ప దే శ ణు

ఏల వ్యధాభరమ్మునఁ గృశింపఁగఁజేసెదు జీవితంబు నీ
రాలిన మొగ్గులున్ సురభిళమ్ములుగా నుదయించి సాంధ్యశో
భాలలితో పకూహన విభాసురమైనవి, నీ యెడందలో
పోలిచి చూచుకొమ్ము, తలపోయుము నీ బ్రదుకెంత తియ్యనో,

నీవలె సుక్రి-పోయి యవ నీఫలిపై నరవాలియున్న వ
స్త్రీవిసరంబుఁ గన్గొని చలింపకు మారయు మవ్వి సాదవ
ప్రాప్తమై సుఖంపడిన వాసరముల్, ప్రకృతిన్ నమస్తమి
త్రోవలఁబోవు సౌఖ్యములు దుఃఖములున్ మిళితంబులై చనన్.

వలదు ప్రగాఢశోక పరిపాకము లీనయనాశ్రుబిందువుల్
వలదు ఫలింపఁబోని రస వన్మధుకాంక్షలు హృద్విదారక
మ్ములు గతకాలచింతనలు, మోహనభావిసుఖాభిలాషలున్
మః దెటులో తరింపుము విభంగములేని పవిత్రజీవికన్.

౧౬. ము క్తి

ఈ యకల్మషహృదయమ్ము, ఈ ప్రగాఢ
రాగభరితహృ హృదయమ్ము రాత్రి యనను

పవలనదు వేదనాభారభగ్నమగును
అమలమైన నీపేమలో నిముడుకొఱకు.

ఈతమోనిలయంబున సీమహోగ్ర
దూర్నిరాశాలయంబున దుఃఖబాష్ప
నిర్ఘరీనిలయంబున నెల్లప్రాద్దు
నవసిపోయెడు నాకు నెన్నడు విముక్తి ?

పలుకబోనింక, యత్నంబు సలుపలేను
ఇదిగో శుష్కించి పోయిన యీ యెడంద
యకట, నీలోన తన్మయమందిపోవ
వేచియుండెద నేకాంతపీఠియందు.

౧౭. అ భా గ్య జీ వి

ఈవు దయాసమగ్రమతి నిచ్చిన చిన్ని కుటీరసీమలో
దేవ, విశీర్ణ భాగములు దీర్చుటకై నను చేవలేని యీ
జీవితమిచ్చి—నాహృదయసీమనె కృష్ణుర సాధవాసకాం
తూవినరంబు గూర్చితివి కారణమేమి వచింపుమో పృథు!

కరముల్ సాచిన నందఃజేసితివి భిక్షాపాత్రమే యుత్తర
త్తరవృద్ధింగను జీవితంబని శుభో దంతంబు వినించి, యీ
శ్వర హృత్సీమ సువర్ణపాత్రికలనే లోషద్రోహపేతమా
సరసాన్నంపు రుచుల్ దలంచుకొను కాం తూబద్ధమై కృష్ణురన్.

ఒక శిశువేని సాకఁగల యోగ్యతచాలని యీ యభాగ్యజీ
వికిఁ గలిగింతువేల సెలవియు దయానిధి కాంక్ష క్రమ్మరన్
కక వికలయ్యె మానస మఖండతర పృతిభాసమగ్రీరి
తికి, వివరింపుమోయి భవదీయగభీరవిచిత్రమార్గముల్.

౧౮. గా థ య త్న ము

ఒక్క చినుకున కాశించి యుర్వియెల్ల
ప్రతినినద మిచ్చు సుకుమారరుతులు సల్పి
ఎంతకాలము గాఢనిరీక్షచేసె
జలదతతి చూచి వానకోయిల యొకండు !

నవ్వలావ్యములు చిల్కుననలుగించి
మధుర మధుపాన కాంక్షమై రుజిచిపోయి
క్రూరకంటక పాళులు స్రుచ్చుకొనగ
జతన మొనరించు భ్రీమర మేగతి కృశించె.

ప్రబల గ్రీష్మాతపంబు సైపంగలేదె
వానదెబ్బలు సోక నోర్వంగ లేదె
లేతమొక్కల పొలము పండించుకొఱకు
కన్నకుండెంత లెంతలు గాసిబొందె.

భూరిసర్పంబు బుసకొట్టి పొదలయందు
ముద్దులొలికెను గేదంగి మొగ్గచూచి
అందుకొను వాంఛతో నొక యధ్వఃసుండు
హస్తములు చాచె నెంతటి హానికోర్చి !

౧౯. ఇ ం ద్ర గో ప ము

ఓ యింద్రగోపమా
 ఓ నిరాశాఘాత
 హృదయ ప్రబోధమా
 నీజీవితపుగాధ
 నెఱుగ జెప్పము నాకు
 ఎందుండి నీరాక !
 ఎన్ని దినములదాక
 ఈదుఃఖమయలోక
 మార్గాన నీనౌక !
 ఓ యింద్రగోపమా
 ఆనందదీపమా !
 వాడుకాభ్రముదోచు
 వాసరము రాగానె
 ఏమిసందేశాన
 ఎవరుబంపిరి నిన్ను
 ఓ యింద్రగోపమా !
 ఓ సాంద్ర తేజమా
 మానముద్రాధారీ
 మరులు గొల్పెద వేమొ
 ఉపదేశమిమ్ము నా
 యుల్ల మే యర్పింతు
 ఓ యింద్రగోపమా
 ఓ నిరాశాదలిత
 హృదయప్రమోదమా.

౨౦. వి వా ద గీ తి

ఓ కవికోకిలా, విడిచి తోజగ, మీ యఖిలాంధ్రలోక బా
ధాకులమైన నీమృతికి నశ్శులురాల్చెద నేనుగూడః నీ
లోకమునందు నేను పర లోకనివాసివి నీవు, లేదు మీ
త్రా! కనబోలు పుణ్య; మెదనయ్యలుగాగ విషాద మేర్పడిన్.

నీ కవితాప్రపంచమున నిల్చు నొకింతుక రామిరెడ్డి, నా
యాకులపాటుదీచి హృదయంబునదోచు మహాప్రమోద మే
దో, కలకాల మిట్లై రసతోయధిదేల్తును త్వద్వియోగబా
ధాకలుషంబుగాని యొక తన్మయసిద్ధి వహింతు నేనికన్.

సమయముగాదు నీకిది శ్మశానములో నిదురింప, లెమ్ము, ప్రే
మమున దపించు, నీవనకుమారికి, నూపిరివోయ; నీవిషా
దము సహియింపలేని జలదాంగన జూడుము; ఈ కృషీవలుం
డమితవియోగబాధ నకటా! భరియింపగలేడు జీవమున్

నీకడ గానరీతులను నేర్చిన కోకిలముల్ వనంబులో
నోకవికోకిలంబు, సర సోక్తుల బాడగలేవదేమొ ఆ
శాకమనీయమైన నిమిషంబులలో మధుమాస వేళలో—
ఆకలిదప్పలున్నె హృద యవ్యభలగ్గలమైన చోటులన్.

నీకు శ్మశానభూమి రమణీయముగా చటనున్న వారికిన్
శోకరసార్ధగీతములు చూఱ లొసంగుచు నుంటివేమో యీ
లోకమువాసి నీవు నవలోకము జేరినగాని పాడుకో
లేక సుఖింప లేవనుచు రెడ్డికపిశ్వర! నాకు దోచెడిన్

పరిచయ మించుకంత గల పాటికి నా హృదయము దగ్గమై
చుటచుటాడి నీకొఱకు సాగువారగ నీకవిసాత్రపున్
రఘురి నుదయింపఁ జేసినది సంస్మరణమున నీకు నాకు ని
ర్భరమగు మైత్రి నిల్చినది ప్రాక్షన పుణ్యము శాశ్వతంబుగఁ.

కడపితి జీవయాత్ర తృటికాలమొ యేబదిరెండు వత్సరాల్
పుడమి వసించితో పలుకఁ బూనినచో శతవత్సరంబు లీ
కడ విహరించుచున్న నవకం బొలికించెడు నీమనస్పర్శి యీ
యెడ విడిపోయి యుండువని యెఱుఁగ నఖండముగాఁగ మాకునై.

౨౧. ఉ గా ది వే కు వ

మామిడిపూతతోన మగు మానప్రశోభలు తొంగలింప, శా
ఖామృదుడోల నూగుచును గానమునేయ వనప్రియమ్ము లా
రామమె పల్ల వించి కళలన్ గురియింపఁగ స్వర్ణమల్లు, లీ
లామయు సృష్టిగాంచి నుతులన్ బొనరింతు నుగాది వేకువఁ.

సురభిశంభై న నింబప్రసూనవితతి

హరితర క్తవర్ణమ్ముల నలరుతలిరు

బొంపములు పౌఢజనముల చూడ్కిఁదనిపి

హృదయముల నూతనానంద మొకవఁ జేయు !

పొరిబొర కష్టముతో దొలఁగిపోవ, నపూర్వములైన సౌఖ్యమున్
బొరసెదమంచు కాంక్షలనుబూని ప్రజన్ ప్రమహ్నిఁ చేలిపో
యిరి, పరిణామ మెట్టిదో నీరీక్షణున్ తలపోయఁజాల మీ
శ్చరుని కృపానవంతి కొనసాగునొ శాంతతరంగశోభలన్.

హృది నై రాశ్యభరణం కలగిపోనీ ఘోరదాశిద్రవ్యమే
కొదవల్ గూర్చంగ నాల బిడ్డలును నాకోరింపనీ, ధైర్యసం
పద గోల్పోవని మా కృషివలెడు భూమాతన్ సమర్పింప, నీ
రదసంతానములాడవే దివిని గర్హమాధురీతితులన్.

తొలు కారుమేఘములు, చి
న్ములు రాల్చుచుఁ జనుచు నల్లములం దా
శల గొలికెడు, నేఘములు
గలవో యెఱుంగుదుమె భావికాలమునందున్.

తన సౌందర్యము కుప్పవోసిన వసంత శ్రీవిలోకించి ని
ర్జనవాసంబున భావలోలురెడ నారాధించుచున్ తన్మయం
బున, నెల్లెత్తి రస్మాగ్రీతికలు సమ్మోదంబునం బల్కి దీ
వన లదితురు నూతనాబ్ధ మెనగూర్చున్ సర్యసాఖ్యోన్నతుల్.

మరల వాసంతవల్లరుల్, మధురమధుర
కోకిలాలాపము లు, చివురాకుగములు,
మరల నవజీవితానంద మగ్నగుతులు
స్వాదువనిపించె చిత్రి భానూదయమ్ము!

౨౨. ఆ జ్ఞానము

తావకీనవినుత్తు సౌందర్య మరయ
చివురుటాకుల దెసకుఁ జూచితినిగాని
రాలిపడియున్న శుష్క పత్రములయందు
నీవు దాగిపోయిన జాడ లెఱుంగనైతి.

తావకీనవినూత్న సౌందర్య మరయ
 శీతలజ్యోత్స్నలందుఁ జూచితినిగాని
 కవిసికొనియున్న కాటుచీకటులయందు
 నీవు సంచార మొనరింప నెఱుంగనైతి.

తావకీనవినూత్న సౌందర్య మరయ
 లలితహర్ష్యములెక్కి పోదలఁతుఁగాని
 పేదలకుటీరసీమకుఁ బోదువనుచు
 నీ రహస్యవర్తనలెల్ల నెఱుంగనైతి.

తావకీనవినూత్న సౌందర్య మరయ
 ఏవొ సుఖమయలోకము లెఱుఁగాని
 వాఁగులై పారు దుఃఖ బాష్పములయందు
 నీవు లీనమైపోవుట యెఱుంగనైతి.

౨౩. అ మ ర త్వ ము

నిను కవితాతపస్వియని నీకవనంబు తపోవనంబుగా
 ననిశము లోకమెల్ల కొని యాడఁగ నృప్తిరహస్యమాధురుల్
 కనుఁగొని తన్మయత్వమును కన్నులుమోడ్చెద మెంత ధన్యజీ
 వనము లభించె పాదుకొన వయ్య యధేచ్ఛముగాఁగ నిచ్చటన్.

ఏకాంత జీవితంబున

నీకు సమస్తానుభవము నిత్యానందం;

బాకాంక్షలేల సన్యము ?

కలాల్పముగా సుఖంపు మమలత్నమునన్.

ఒకట లతానికుంజము మఱొక్కట వన్యవిహంగ శాబకం
 బొకట రుద్రీనినాదము మఱొక్కెడ నిర్మలసంధ్యరాగ మిం
 కొకయెడ సుప్రభాతము మఱొక్కెడ గాఢతమిసృరాశి తా
 వకసుఖిసన్ని ధాన సహవాసమునలై రహస్యభంగులన్.

సాందర్యార్చనో సమస్తమగు కాంక్షల్ లీనమైపోవనీ
 ఎందాకన్ కవితాతపోవనములోనే కోకిలంబైతి, నీ
 డెందంబున్ మధురంబుగా దెరచి సృష్టిన్ ప్రేమపాలించి, “ఆ
 సందో బ్రహ్మ” యటంచు దేహము పరిత్యాగంబు గావించెదే?

తపసోద్యమంబు, కరమున
 జపమాలిక — అమరజీవి, చాలింపుము నీ
 వపువల్లి, భగవదిచ్ఛా
 ప్రపూరితము సర్వమాత్మ భావింపు మిరళ,

౨౪. ము ద ల

తీవ్రరుంఝానిలము
 దెబ్బలకు గూలినది
 ప్రావృడంబోధరము
 రావిడికి కూలినది

నాకులాయంబులో
 నాకనులు మోడ్చగా
 ఋణము లేదేము
 నాకింక ఋణము తెగనేము !

తడిసిసవి తక్కులయ్యో!
 దాచుకొన నిక తావులేదయ్యో!
 అకలంబులు దెచ్చి
 అడవిలో గట్టితిని
 నాకొంప గూలెనయ్యో!
 జీవితము
 చీకుపొదయై పోయెనయ్యో!

మతిచెదరి నేనింక
 బ్రతుకు చాలింతునా
 మరల నొకగూడు, ని
 ర్మాణమ్ము గావింతునా
 ముదల
 దయచేయుమోయీ
 నాశ్రభూ!
 ముదల దయ చేయుమోయీ

౨౫. ఆ మృ త సి ద్ధి

ఆమృతమే వోయదనుచు పేరానఁజూని
 దోసిల్లాగ్తి నుది పరితోషమొంద
 కౌష మెఱుంగని నాచిన్ని కరములందు
 విషముఁ బోసితి నిర్దయావికలమతిని!

నీదు పరిశుష్క హృదయము నీనశించి,
విషముకోసమె తువసు నిన్ వేడుకొంటి
అన్మృతధారలు గురిసి నా హస్తయుగళి
నిండు కన్నుల నశ్రులు నించితేల ?

ఈ సుధాపానమత్తత హృదయమెల్ల
నవ్యయానంద మాధుర్య మనుభవింప
చావులేని యేలొకమందో వసింతు—
ధన్యమైనది నాజీవితంబు నేడు.

సంపూర్ణము.

క తా జీ వి

(ఉత్తర ఖండము)

1. వి వి క్త వీ థి

శాంతి వహించె నీ ప్రకృతి శాద్వలసీమలుఁ గొగిలించె నల
తంతల సాంధ్యరక్తిమ విహంగములుల్ కలనాదరీతి రో
దోంతరక్షిఁ బర్వె హృదయమ్మునఁ బ్రేమరసంబు నింపి యో
కాంతతపస్సమాధిఁ బడి కన్నులు మోడ్చెద నేను సైతమున్.

పరచెన్ ధేనుచయంబు లూరిదెస సంభావావముల్ గొల్పి ని
ర్ఘరిణీస్వామరసార్ద్రగీతికలె యాశాంతంబులన్ హృద్యమై
పలుతెంచెన్ రమణీయ నూమధురశోభం దాల్చె మిన్నెల్ల నె
వ్వరు లే రీవిమలప్రదేశము తపోభావంబు ప్రేరేచెడిన్.

జననిన్ గానని ధేనువత్సము నిరీక్షల్ సల్పి యెందెందో యాఁ
కొని దీనారవ మెత్తి పర్వ లిడెడిఁ గోపార్భకుల్ కొండకొ
మ్మున నేలల్ వినిపించి శాంతిఁగని రామోదంబు నిండాఁగె ని
ర్జన మీప్రాంతము నాతపస్సునకు ధానాశుద్ధి గల్పించెడిన్.

2. కృ పి

క్షీతిని రాలిన తొలకరిచినుకుఁ జూచి
నవ్యముగ లేతపైదులు నాటిపోదు
ఎదిగి, కేదార మెల్ల ఫలించినపుడు
కనులఁ గాంచెనుభాగ్యంబు గలదో? లేదో?

అకట ! కాననతరుకులాయములు వెదకి
శ్రమల కోరిచి, యీశుకశాబకము
బట్టి తెచ్చి సాకితిఁ జిన్నిపంజరమున
నీక లెదిగెడిదాఁక జీవింపఁగలనా ?

కంటక నికుంజమునఁ జొచ్చి గాసినొంది,
యేరి తెచ్చిననుమముల నెల్లఁ గూర్చి
ఆమెకబరీభరంబున నందపఱచు
కాంక్షఫలియించునో ? మేను గడచిచనునా ?

3. శ్రీ అ ర వి ం దో పా స న

అరవిందో ! పటతెమ్ము జీవితరహస్యజ్ఞానమూర్తీ ! వ్యథా
భరమై చీకటిలోనిది త్రము కృశింపన్ జొచ్చె, నేతెమ్ము, ఈ
విరిదండల్ సమకూర్చి నీకొఱకు నువ్విష్టారుచున్నాను, ఓ
యరవిందో ! చిరకాలదర్శన సుఖవ్యామోహమున్ దీర్పవో.

తరుణంబైన వసంతకాలమునఁ జూతం బెక్కి నీయాశ్రమాం
తరభూమిన్ రుతినల్పుకోకిలము తత్త్వజ్ఞాన చింతార్థియై
యరవిందో యను, పక్షిజూత మట వ్యాఖ్యానింపఁ దగ్గితికా
పరమార్థంబు, వసింపని మృచట నీభావంబులో నై కృమై.

ఋషికులచంద్ర ! నీమధుర వృత్తములో నొక రేణువైన నీ
విషమపరిస్థితిన్ బోగులు వేదకు — నాకు ననుగ్రహించి నా
తృప్త యణఁగింపు మీ యదనఁ దీవ్రతరం బగుత్వద్వియోగపున్
గమనము సైపఁజాలనియొకానొక భేదమచున్వరూపికిన్.

4. సు మ మూ లి క

నే ననురాగవీచికలు నిండిననాహృదయంబుఁ గూర్చి స్వా
మి! నవశోభ లొల్కు రచియించినయీసుమమూల చేతులన్
బూని యలంకరింతు నని పొంగితి నీమేశలోన, నన్యులన్
గానను దాని కర్పల నకారణరాగరసైకమూర్తులన్.

నీగళసీమలో, వణకు నిల్వనినాయీరు గేల నెత్తి నా
ధా! గరుపాటునుల్లమున దామము గూర్చు మహాప్రమోదమే
తీగలువారునేని, రసదీప్తి వహించిన జీవితంబులో
యోగివరేణ్యు లొందినమహాన్నతలీలల శాంతి బొందెదన్.

ఆరాధింపఁగ, నేరహస్థలము రమ్యంబై ప్రతీక్షించు దే
వా! రాత్రిల్ కనుమోడ్పుఁ గాంచనిమహావస్థల్ సుఖంబయ్యె నీ
పూరేకుల్ వలపించుచున్నయవి రేపా మాపా త్వద్దర్శన
శ్రీ రాణిందుచు నాయుపాంతము కళల్ జీరాను స్వస్లోకమే.

నా కొకకోర్కె లేదు కరుణామయ ! నీభుజపంజరమ్ములో
శోకతరంగితాశువులు సోనలువారఁగ దూరి, మద్వియో
గాకుల మైనదెందము ప్రగాఢముదంబునఁ దేల మాలికన్
గైకొని వైచిపోయెదను కంఠములోఁ దుదికొంక్ష నాప్రభా

నాయొనరించుచున్న జితనంబు సమస్తము నిష్ఫలంబుగా
పోయిన - అన్నసంశయము మోసులిడన్ దొబుదొల్లఁబూలకై
పోయిననాఁడ యాశ పాలివోవక కృష్ణుర రేకులెత్తె నా
ధా! యెటులైన నాబ్రతురు ధన్య మొనర్చుము న్నేహరాశివై

నే విడిదండ గుచ్చునెడ నీతలపుంజడివాళ్ల దోడ్బడన్
భానము మాటి, లేకెమట బ్రాకిననాకరయుగ్మకంబునన్
పూవులు జారి జారి పడిసోవును, పేమరక్త కప్పిధులన్
జీవులవర్తనంబు లతిచిత్రములై పమనంబు గూర్చెడిన్.

దేవా ! నీకరుణాప్రవాహ మిటురాదేసన్ కళాపీఠులన్
జీవింపన్ నులభంబె, యీప్రకృతియాశీర్వాదముల్ వోయనా
భావం బెల్ల చిగిచె తన్మయతనాశాదించి యానందలీ
లావిన్యాసముల్లోన మైమఱుతుంగాలంబెల్లభోదోయిచున్.

5. అ ఖ ం డ స్వా గ త ము

శ్యామలాంభోధరంబులు చల్లగా, ప్ర
శాంతముగ నావరించెడిచదల నెల్ల
తరుణ మేతెంచె జీవితోత్సాహమునకు
ఓబలాకమ, స్వాగత మోయి ! నీకు.

శ్రావ్యముగ, భీకరంబుగా సకలదిశల్లు
మాటుమో సెడిగర్జా విరాఘములకు
సమయ మేతెంచె జీవితోత్సాహమునకు
ఓశిలీంధ్రము స్వాగతమోయి నీకు.

శనులఘండువుగా మనోజ్ఞముగ హృదయ
రంజకముగ, తటిల్ల తాద్రథలు దోచె
తరుణ మేతెంచె జీవితోత్సాహమునకు
మొగలిచ్చుమ స్వాగతమోయి నీకు.

భావనో ద్వేగముగ, సుధాప్రాయముగ, ధ
రాస్థలిని దోచె వర్ష ధారాస్వనంబు
సమయ మేతెంచె జీవితోత్సాహమునకు
వానకోయిల ! స్వాగతపథము నీకు.

6. కాళిదాసు

ఆతడు శాఖికాగ్రములయందు నొకనొకవర్ష బిందువై
యీతడు ప్రభాతముల నీవు వెలుంగుచునుందు భూధర
వారీతదవాగ్నికీలల నివాసము సేయుదు, కోకిలాంగనా
గీతికలందు స్వీయమృదుగీతములన్ బలికింతువాక్కడై.

సౌందర్యంబున కుబ్జి యూజనపదస్థానంబులన్ ఘోరకాం
క్షుండంతుల్ శ్రుతి గొల్పి పాడెద వ్రుషాసంగీతమున్, మేఘపుం
బృందంబై దివి క్రీడనల్పుదు, తపోవీధివిహారంబు లా
నందబ్రహ్మపథంబున న్నిలుప శాంతాత్ముండవై యెప్పుచున్.

తీయం బౌనవభావగీతికలు పాధేయంబుగా వారిద
చ్చాయల్ మోదము గూర్పంగా పయనముల్ సాగింతు, కైలాసమా
ర్గాయాసంబులు లేవు నీకు సుకవీంద్రా ! రాజహంసల్ నినున్.
సాయంబై వెనువెంట నంటి కొలువన్ స్వాంతంబు నర్తించెనే.

నాశుష్కించిన జీవితంబునకు ప్రాణంబుల్ ప్రసాదించె నా
యాశావల్లరి పూతపూచునటు తోడై నీవచస్సంగతుల్
ఆకీర్వాదము చేయుచున్నయవి నన్ను శ్రాంతమోహా ! కళా
రాశీ ! నీయుపకారముల్ హృదయసామ్రాజ్యంబు పాలించెడిన్.

అల నేరేడువనంబులో నడవిమధ్యన్ మల్లియల్ బూచుతో
సల, నాపాదపయోజమాలికలలోనన్ స్నేహమాధుర్వముల్
పాలిచెన్ సీకును నాకు, జీవితము సమ్మోదంబునం బొంగ చే
తులు మోడ్చున్ కవిశేఖరా! సతమునీతో నై కృముం బొందుచున్.

నాహృదయంబు నాటిన జనంబు క్రమంబుగ విస్మరించి వ్యా
మోహముఁ దెంచుకొంటిని తమోషలిసం బగుజీవితంబులో
నూహలు బెంచుకొంటి సమయోచితభంగుల, మామకీనచే
తోహృత మైనతావకమృదూకులు జీవమువోసె కృష్ణురన్.

తొడిమల్ రాలినపూవు ధూళిబడి యెందో బ్రుంగునంచు మనో
జడిమం బూని చరింపఁగా హృదిని సాక్షాత్కరముం బొంది నీ
నుదులం దేదో ప్రపూర మిడి నన్ను గ్రోలుమంచున్ కరం
బుచి నాశీర్షమునందు లాలనమునేతే పేమ నిడారగన్.

కుములు నెడండతో గనులకున్ తెరగట్టుచు నున్న శోకబా
ష్పములు వహించి గడ్గదరవంబున నేడ్చె శకుంతలావియో
గ మశనిపాతమై యెడఁద కణ్వమహాముని, గాధగట్టె శి
ల్ప మటుల కాళిదాసుడు కళమయజీవి స్మరింతు నీయెడన్.

7. గు రూ ప దే శ ము

ఈశుస్కించినయాకు లేమిటికి తండ్రి, మారుతోద్ధాతమై
యాశావీధుల రాలిపోయెడిని కాలాంతంబులో నిట్లే యా
నా శోషిల్లిననాదుప్రాణము, నిరాశాశ్రూడకం బెత్తి నా
భా! శోకించెద సృష్టివై ఖరుల వ్యంగ్యార్థంబులో నజ్ఞుడై.

లోకంబంధున నే గురూత్తముల నాలోకించి యీజ్ఞానలి.
తొక్కొక్కొక్కలపూర్తి బొందుదు మహాత్మా! నాకుటిరంబులో
నేకంతంబుగ వేచియుంటిని క్షణం బేతెంచి పొమ్మొయినీ
రాకల్ నాకు మహాపదేశసుఖ సామ్రాజ్యంబు చేకూర్చెడిన్.

చీకటికొండలో బ్రదుకు చీలికలైనది స్వామి! యెట్టియు
తేకము లేదు నాకు నుపదేశ మొసంగుము తావకీన్రపే
మాకృతిలోన లీనమగుమార్గముఁ దెల్పి, గురుప్రబోధముల్
శోము మాన్ని నవ్యతరశోభలు నింపవె జీవితంబులన్.

యాత్రముగింపఁజేయుము జోహారు లొనర్చెద చేతు లెత్తి యే
మాత్రము శాంతి లేమివిషమంబయి తోచెడుజీవితంబు హృత్
తేత్రము దున్ని నల్పినకృషిన్ మొలకెత్తినభావబీజముల్
చిత్రముగా ధరాస్థలి నశించెడి వానలులేమి నాప్రభూ!

ఏదెడ వానకోయిల నదించు సుధామయగాత్ర మెత్తి స్వా
మి! యొకచిన్న రాదు నిమేషములో నవమేఘమాలల
య్యో! యనిలాహతిం జెదరి యోసరిలెన్ దెసలందు తీవ్రగ
ర్జాయుతమై నభంబు కొనసాగనియాసలు బెంచువామదిన్.

కోయిలకన్న నే మధురకోమలరీతులఁ బాడుకొందు నా
తీయనిగొంతులోన నురిదీసెను లోకము సైపలేమి నే
జేయన దేమి? స్వామి!, యరుచేతులు మోడ్చి నమస్కరింతు నా
తీయనిపాటతోడ విరతిం గన నిమ్మిక జీవయాత్రయిన్.

ఉపశింపు గురూత్తమా! హృదయమం దుత్సాహముప్పొంగుగా
విఫలార్హిష్టలి శాంతి బొందెద తపస్వింబోలె నాజీవయా

త్ర పవిత్రముగ భావగీతికల నానాపిండు లేబులులు
దప్రకూల్లన్ విడనాడి వచ్చి నిజశ్రోత్రప్రీతి నాలింపఁగన్.

8. ధన్య జీ వి త ము

చదలన్ వాస్తుక వారిదోత్కరము లాచ్ఛాదించె, నత్సంతభీ
ప్రదమై తోచె నిరమ్మదమ్ములు, జగద్భాండంబు భేరిమము
న్నది నిష్ఠోపము ఘోర మైనప్రళయధ్వనంబునోలెన్, రసా
స్పనిమాగ్ధంబునఁ ద్రిప్పమోయి! హృదయస్థానంబు లోకప్రభా!

ఆశాపీఠుల తీవ్రమై వినరుయుం ఝాక్షీర్ణమై వృక్షశా
ఖాశాఖనిచయంబు లూఁగెను విహంగశ్రేణి కంపించ, నా
వేళించెన్ గగనంబు నాదుహృదయోర్విన్ భావనోన్మత్తకే
కీశోభల్ నటియించుహృద్య మగుతత్కారవారంభముల్.

దెస లెల్లఁ సురభీకరంబులుగ ధాత్రిన్ వర్ష బిందుమాత్కరం
బెసఁగెన్, ధారలు స్రుమ్మరించెడిని వాహిన్యాకృతుల్ వోయెనీ
వసుధాగర్భములోన వెల్వడి శుభప్రారంభమున్ దెల్పుచున్
రసవద్భేకనినాద మెల్లడల శ్రోత్రప్రీతి గావించెడిన్.

ఓవిశ్వస్తవనీయ రాగనిధి!, న న్నుత్తూత లూఁగించునీ
పావీన్యంబు ఋతుప్రవేశమున నిన్ పౌర్ణింతు నీవర్ష ధా
రావేగంబున రాలునొక్కచినుకై రాణింపనిమ్మోయి. నే
నీవిశ్వాభరణో ప్రయోజనముగా నీక్షింతు నాజీవికన్.

9. శ్రీరాజశేఖర కవిసార్వభౌములు-రాణాప్రతాప

ఆనందంబున రాజశేఖరకవీంద్రా ! బాష్పాఘారాంబువుల్
మానేత్రంబులఁ గ్రమ్ముకొన్నవి. రస్యం బైననీకావ్యగీ
తీగానంబున నే యకొన్నది ధరిత్రీ హిత, యేదివ్యశో
భానైర్మల్య మొ మాహృదుతరములన్ పండితు నేకాకృతిన్.

కవితావేశము పూర్వనైభవసమగ్రస్ఫూర్తి నాధ్యాత్మిక
చ్ఛవి యందందు మహోన్నతంబగుచు నేస్వర్గీయసౌందర్యమో
భవి ప్రాపింపఁగఁజేయు, నీకళ తపోభూమిఁ ప్రవర్ధిల్ల నో
కవిరాష్ట్రేఖర, నానమస్సు లివిగో గైకొమ్ము-ప్రేమాంజలుల్.

రాణభూమిన్ కడునేత్రపర్యమగుచున్ రాణాప్రతాపాదనీ
శునిశౌర్యంబు, పరాక్రమంబు నొకటన్ మూరాదుమాడెదముల్
ఘనమై, వీనులు బ్రద్దతా విజయశంఖారావముల్ వింటిమే
దొ నవోన్మేషము నీకళాగరిమకున్ తోడై ప్రకాశించెడిన్.

పరభృతగీతికామధురభంగులఁ బోలి, పృథాతనిష్ఠరీ
స్వరములఁ బోలి, నీకవిత శ్రావ్యతరంబు గభీరమున్ కళా
భరితము గాఁగ నేరసికపాళి సుఖిపకబోవు ? రాజశే
ఖర ! కవిసార్వభౌమ !, వెలగొక్కడు నెన్నియొ సృష్టిమర్మముల్.

కమనీయం బయి, పూతమై, హృదయసాగత్యంబు గావించుకా
వ్యములో దైవము తాండవించు ననుగోప్య బెన్నడాలింపవో,
యమృతానందము దోచు నందు, విమలబై జీవితాధ్యాయము
తమమార్గంబున సాగు తత్ఫలముగా, తర్కింపు మోసత్కవీ!

ఓకవిసార్వభౌమ, వినియుండువుగాని తపస్సుతోడ నే
యాతలి దీర్ఘకోగలిగినట్టి మహాత్ముల నట్టిజేజు
నీకు లభింపఁగా జగతి నిద్దుర లేపితి వెంతధన్యమో
యీ!, కళలోని స్త్రీబ్రదుకు—ఈశ్వరసేన సమగ్ర మందెడిన్.

10. ము ని వృ త్తి

అంతయుఁ బోవఁగా నిలిచినట్టిది యీపరిశుష్క-జీవిత
ధ్వాంతము మానవృత్తి ఫలితంబుగ నేనొనరించుకార్య మా
వంతయు నాకుఁ దోఁపదు, కృపామయ! నీతలవెట్టినతీరొ నే
కాంతమె నీదుచేతలకు గర్భితభావము బోధనల్పెడిన్.

ఆజననప్రసాదితమ యైనది యీమునివృత్తి నాకు ని
ర్యాజమ యంచు నెట్లు తలఁపం దను, తాకికకార్యసాధనో
ద్వేజితభంగులందు ప్రభవించునె శాంతిరసంబు జీవితో
త్తేజము గాఁగ, నీతలఁపుతీరుల కేను కరంగిపోయెదన్.

నేను జగంబు వీడి మరణించెడుదాతను మానదీక్షలో
నే నిలువంగ నిమ్ము, కమనీయము నా కది, హృద్యయమైననీ
ధ్యానము దప్ప నందు సుకృతం బొనరించినజీవి నంచు నా
చాణము ధారవోసెదను పారములేనికృతాజ్ఞ తామతిన్.

అంతయుఁ బోవఁగా మిగిలినట్టిది యీపరిశుష్క-జీవిత
ధ్వాంతములో వినూతనవిధానములన్ వెలుఁగొందురోచు ల
త్యంతము, నాయెఱుంగమి నృథా పలవింతును గాని దివ్య వే
దాంతసుఖానుభూతులకు తావల మీమునివృత్తి నాప్రభా!

11. రాయలసీమ

ఏతపస్వి జీవించెనో యీనుకో^{త్త}
 సీమ, పూజ్యునా రాయలసీమలోన
 నాటి ఋషివాటికలశోభ నందపఱచు
 ప్రకృతిమాధుర్య మొలుకుమాపల్లె లిచట,

కలగీతాబుల బుట్ట-పక్షు లిచటన్ కంఠస్వరం బెత్తి, ని
 ర్మలశీతానిలవీచికల్ వలయుచీపాంతంబులన్ భావమం
 జులలీలన్ ప్రవహించునిర్మలిణు లిచ్చో కొండలు దూడి, రా
 యలసీమా! స్మరియింప జేతు వొకదివ్యానంద మేనాటిదో,

కవితాగీతిక లల్లి, లోకమున సౌఖ్యం బింక లేదంచు నే
 కవి జీవించెనో లేమి దుర్భరముగాఁగన్ సైచి, యీపల్లెలం
 దవలోకింపఁగ తత్కళాగరిమ నిద్రల్ వోపు నిచ్చోట మా
 నవశ్రేయంబుగ భావికాలమున నైనన్ లేచి వెల్లొందునో!

ఏవీరవతంసమునకు

జీవికగా, విజయమధురచిహ్నముగా లే

దాపులప్రసరించెనో మా

సేవామందిరము పుణ్యసీమ, రుచిరమై,

రాయలసీమతల్లి! మృదులంబులు నీదగుజోలపాటలన్
 హాయిగ నిద్రవోపు భవదర్శకు లర్కిలి కన్ను విచ్చి అ
 మ్మా! యని బిల్తు రీవును దయామయదృక్కుల క్షీరధారలం
 దీయుము భావికాలగుభద్రీపు లఖండముగాఁగఁ బర్యవేక్ష.

12. జో హో రు లు

చిగురులుమేసీ

గుబురులు గూసే

కోయిలపాటల

తీయఁదనాలకు—

వాఝకాభ్రములు

వంగి కురిసితే

కొండలలోన, కోసలలోన

వరదలుగా వాగులుగా

వాహినిగా ప్రవహించే

సెలపాటలకు—

వేగుజుక్క వెలుగులకు

కోడికూతసాబగులకు

కళావికాసం కల్పించే

కాపుయువకుని

కపిలెపదాలకు—

చేతులు జోడించి

జోహారులు గూర్చి

ప్రకృతిదేవీహృదయములోన

పగలూ రాత్రి కలిగించే

బ్రహ్మానందం చిలికించే

భవ్యమైననాకవితాగీతం,

చాడుకొందు నవకవితా గేయం.

13. ఉ గా ది

కోమలగాత్ర మెత్తుచు నికుంజము లెల్ల పృథిన్వనింప నే
నేమొ రసార్ద్రభావములనే బ్రకటించెడుకోకిలమ్ము నా
స్వామి ! త్వదీయప్రేమరసవైఖరు లే వెలిపుచ్చు, సర్వజి
న్మామశరత్తులొ, ప్రకృతి నవ్యకభావత్వియై హసింపఁగన్.

నీరవమై సమస్తమును నిద్దరవోయెడుజీవితంబులో
నీరమణీయహాసములు నించితవో రసమ్మగ్నమూర్తి వి,
ప్పురెడు నామెడంద, ఋణభారము దీర్చుకొనంగ లేమి జో
హారు లొనంగుచున్నయవి హస్తము . లీనవవత్త రంబునన్.

సర్వజితు నత్తరంబున
సర్వము సుఖమయముగా ప్రశాంతియుతముగా—
సర్వేశ! ప్రేమనాహిని
సుర్విని ప్రవహింపఁజేయవోయి! ముదమునన్.

14. తృ ప్తి

నీసుకుమారగానరమణీయతకుం ప్రణమిల్లి బాష్పని
శ్వాసము లుగ్రభేదములు ప్రాకనినీపరిపూర్ణ జీవితో
ల్లాసముఁ జూచి మ్రొక్కి కనులన్ తుదిమూయుదు నేని యీశ్వ
రోపాసన యేల నాకు బహుభంగుల తృప్తివహింతు కర్ష కా !

నీకనుచూపువాలికల నిత్యము పెంపు వహించు పైదులన్
రేగులు విచ్చునీశ్వరునిలీల లనంతము గాఁగ, స్వర్గపుక

పోకడలందు నామనసు పోదు కృషీవల, నేడు తీవ్రబా
ధాకులమైన నాహృదయము దమృతద్రవ మూటలూరెడిన్.

ఈకుల్యారమణీయతీరములలో నెందాక జీవించు వం
దాకన్ నీకు విహారసౌఖ్యములు సంధానించె దై వంబు, నీ
లోకంబందు పునీతమార్గముల నాగోకించుభాగ్యంబులే
నాకుం గల్గిన కన్న కా! మృతియు నానందంబుగాఁ జూచెదన్.

స్వేదమయంబుగా నొడలు చేతికొలంది కృషిన్ ముగించి న
మోదముతోడ నాశ్రమము బోలిననీదుకుటీరసీమకున్
బోదువు శాంతిసౌఖ్యములఁ బొందెద వందు ఋషుల్ గడించువు
జ్ఞాదులు లభ్యమయ్యెడు మహత్తరతావకజీవితంబునన్.

15. క మ ం డ లు వు

తపము చాలింపుమోయీ !

ఏకాంతవాసివై

యీయరణ్యములోన

ఏకాగ్రతను జెంది

యెంతకాలము గడచి

తపము చాలింపుమోయీ !

నీకోర్కె

సఫలతను జెందెఁ గనుమోయీ

తపము చాలింపుమోయీ !

వాసంతకోకిలము

కూసె మధురమ్ముగా
 నీసుధానమయాన
 నీసుకృతి ఫలియించె
 తపము చాలింపుమోయా !
 నీతపోవేళలో
 నీకు సహవాసియై
 నీసేవ యొనరించె
 నీకమండలువులో
 నెగసె నమృతప్రభలు
 తపము చాలింపుమోయా !
 నీకింక
 దప్పి దొలగిన దాత్మ తఱచి కనవోయా ?

సంపూర్ణము.

నాన్ని ధ్యము

(పూర్వ ఖండము)

1. ఝం ఝానా రుతము

శతవర్షవృద్ధ పృథ్విగ్రశాఖలముహూ
 ధ్వాస్యకేళీ ప్రవర్తనల వితిచి
 పశుగణగ్రాసార్థ బహుకర్షకనమ్నాన్
 తము గడ్డివాముల భ్రమునకనిపి
 అలగృహాన్ముఖ కృషీవల యువతీజన
 స్తన మనోహరతప్రేక్షకులదనిపి
 రోదసికుహర నిర్ముక్తవారుణ రవో
 ధతి విశ్వజీవ సంతతిగలంచి

లేచె ఝంఝా నిలంబు వల్లీవితాన
 శిథిలహేతువుగా పల్లెసీమలందు
 వీచె ఝంఝా నిలంబు కంపితనమస్త
 వస్తుభయదంబుగా పల్లెపట్టులందు.

2. నాజీ విత స్వర్గము

భావమఘర శాశ్వతరనబంధుర గీతికలో
 నాజీవితస్వర్గం —

భావశూన్య మఃఖోత్కర బహుధాకంపిత లోకములో
నాజీవిత సరకం —

తరుణారుణకిరణ మనోహర ప్రథమోషస్సులలో
నాజీవితస్వర్గం —

నిబిడతమిస్రా పక్షాచ్ఛాదిత సీరవ సంధ్యావీధులలో
నాజీవిత సరకం —

అతిహృదయంగ మహావభావమయ వీణాస్వనములలో
నాజీవితస్వర్గం —

భగ్నసమస్త ప్రవిమల తంత్రీమంద్రీభ్యానములో
నాజీవిత సరకం —

నిఖిల ప్రాణిహృదంతర బాధానిరసన భావావళిలో
నాజీవితసరకం —

అఖండజగతీ శోభాకారణ పరమేశ్వర సేవాసన్నిధిలో
నాజీవితస్వర్గం —

3. కా వ్య మ ల్లి క

కోకిల మారసాల వనకుంజములో నినదించజొచ్చె, ను
తేకములోన పొంగి వికసించిన నాహృతయంబు నవ్యగీ
తీకమనీ యమార్గముల ద్రిమ్మరసాగె నపూర్వ భావనా
లోకము నిల్చెనాయెనుట, లోకములన్నియు సంతసించగన్.

అంతవనంత మారుత సమాగమమైనది. సౌరభంబు ల
తృంతము వీవసాగె, ప్రియదంబున బొంగిన నాయెడండ, నే
త్రాంతర బాష్పనారి కణికావళియై స్రవీయింపసాగె, జ
న్మాంతరవాసనా బలమునందిన యోగియెడండబోలికన్.

తరతరముల్ జగంబులను దన్నియనంతముగాగ సౌఖ్య వి
స్ఫురణము నూలుకొల్పి నవశోభల నీనుచు కావ్యమల్లికా
సురభిభ్రమారుతంబు వొలుచునన్ నలుదిక్కుల నాంధ్రసాహితీ
పరిసర వన్యభూములను పండినయాకుల నల్లరాల్పుచున్.

4. గీ తి క లు

కాననుడిగాలిరేగిన, కనులయందు
గ్రమ్మకొను భూభిదుడిచెడు కాపుపడుచు
పయ్యెదను రెండుచేతులనుబట్టి యెత్తు
ప్రకృతి సౌందర్యమెవని కన్పండువఁనో!

ప్రియవిరహ వేదనాభార వివశయగుచు
నామెసెలయేటి తీరమునాశ్రయించె
అలలనిస్వనముల భావనాంతరముల
నర్థమెఱుగంగజాలిన దామెయొకతె.

సారెకీపు శృంగారచేష్టల వెలార్చి
ఏలలోగొనజూచెదవే, లతాంగి
అతడునూని — తాకిక వాంఛలణచుకొని వి
రాగమార్గములందు పురోగమించె.

ఎంతహృదయం బొసంగి తపించినావు
వాఁడు దక్క నింకొక్కఁడు లేడటంచు
వాఁడు లోకంబువిడిచె — ఈ పల్లెయువకు
లెవరెనీగృహంగణసీమ నెపుడువిడరు !

5. గు రు పూ జ

(శ్రీమాన్ పుట్టపర్తి శ్రీనివాసాచార్యులు గారికి)

గురుజీ, ఎన్నిదినాలకల్పినది నాకున్ దివ్యసందర్శనం
బరుదై, నేటికి శిష్యవత్సలతనీయం దగ్గలంబయ్యెనో
పరిపూర్ణంబగు భక్తిభావనలు నీపై నిల్చి హృద్వల్లకి
స్వరమాధుర్యము గోల్తుతావక శుభాశంసల్ ప్రతీక్షించుచున్.

గురుజీ, యెంతటి మోదమిచ్చితివినాకున్ ప్రేమలూవణ్య నుం
దరమైయున్నది నీయెడంద విపులోత్సాహంబుతో మున్ను వ
ల్లరిగా బెంచిన కైతనాయెడల పూర్ణబూచి సారభ్యబం
ధురమై నీపదసీమ బ్రాకెడువసంతోద్యాన నవ్యప్రభన్.

గురుజీ, ప్రాక్తన పూజ్యసత్ఫలమునాకున్ గల్గినానంద బా
ష్పరుచుల్ రాల్చుమదీయ నేత్రములు మీ సాన్నిధ్యమందున్ మహా
త్తర మీ రమృతపోనుభూతి మొలకెత్తన్ జేసినాయందు దు
స్తరమోహంబు తరింపజేసి తొకసంస్కారంబు గావించుచున్.

గురువేదై వము దైవమేగురువుగా ఘోషించు నీభార తో
ర్వరధర్మంబులు — చాటిచెప్పిరి మునుల్ రాధాంతముల్ గాగనో
గురుజీ, తస్మయభావమేర్పడియె నాకున్ సాహితీమంజుల
స్ఫురణన్ దాని నమన్వయించుకొని సారపులోదీర్తు నాజీవికన్.

ఒక 'శివతాండవబ'యి గురూ, తనయుతన పొంగివచ్చు పో
లిక, పరితోషమేదో కదలిం చెడు నాహృదయాంతరంబు తా
వక మృదుకంఠసీమ చెలువంబగు హారముగుచ్చి వైతునా
సుకృతముపండిపోయె నవశోభల నీనుచునేటికియ్యెడన్.

ద్రాక్షావల్లరు లల్లుకొన్న పొదరిండ్లన్ తొల్లిపెన్గొండలో
న ఊణంబుగ సాగిపోయినది కావ్యశ్రేణి, మిరందులొ
నిక్షేపంబులుచూపి నేటికిని వాణిసేవగావింప, మీ
'సాక్షాత్కారము' మాకొసంగెడు లనత్సందేశమా ఘర్మముల్.

ప్రచీనంబగు సాహితీపరిచితిన్ వైదుష్యలీలాసుధా
రోచిస్సుల్ సహజోపలభ్యములు మీలో, చాటుకావ్యంబు మీ
వాచాళ క్తుల లీనమైన యదిశోభావంతమై, శ్రీనివా
సాచార్యా, హృదయంగ మంబగు నుపన్యాసంబు గావింపరే.

• జలధిన్ నన్నొకనావజేర్చి యికసంచారంబు గావింపు మ
వ్వలితీరంబున కేగుమంటివి, మహోత్పాతంబులన్ గూర్చి యీ
ప్రళయాంభోధితరంగమాళికలు పైపై నన్ను బాధించు నె
వ్వలనన్ గల్గునొయొక్కదీవి గనుపింపక జేయరాదో గురూ!

నిముసములోన జొచ్చితిని స్థిరధిగర్భమునందు, కూర్చుండె
నము ననుముంచెనంచు, ననుప్రాములన్ దరిజేర్చె దైవమే
నిముసములోన, తెచ్చితిని నిర్మల మీ నవరత్నమాల, గో
ప్యముబ్బికటించి నాహృదయభారము సుంతమడంపరా గురూ!

6. స్వ ర్గ ద్వార ము

గోహత్యలు చేస్తారా
 స్త్రీహత్యలు చేస్తారా
 శిశుహత్యలు చేస్తారా
 పశువర్తను లాతారా —

మాకవిత్తా ఖడ్గాలన్నీ
 మీకంత రుధిరధారాస్వాదనకై
 దాహగోష్ఠ్యేగముతో
 తహతహ పడుతాయ్.

భరతఖండం భరతఖండం
 ధర్మబద్ధం ధర్మబద్ధం —
 గోపూజలు చేస్తారా
 పతివ్రతల నుతిస్తారా
 శిశువుల చుంబిస్తారా
 పరమేశ్వరు నర్చిస్తారా

మాకవిత్తామధు పాత్రికలన్నీ
 మీకమనీయ హృదంతరసేచనకై
 అనురాగోద్వేగముతో
 అలమట పడుతాయ్.

భరతఖండం — భరితసౌఖ్యం
 పరమస్వర్గ ద్వారతుల్యం —

7. ప య న ం

ముసలవ్వా, ఓముసలవ్వా!
 ఎప్పుడు — ఈలోకానికి నీరాక
 ఎవనిడు — లోకంవిడిసిపోక —
 నీచల్లని గర్భములో
 పూచిన పువ్వులుగా
 కొడుకులతో బిడ్డలతో
 కాలముగడిపావా?
 మనమలను — మనమరాళ్లను
 కనుగవతోచూచావా,
 ఎప్పుడు నీపయనం —

వృద్ధాప్యం — అంశత్వం
 కళేబరం కన్నిస్తుంది!
 జీర్ణశీర్ణ వస్త్రంతో
 చేతియూతకట్టతో
 శిథిల శిరోజాలతో
 లోకాంత రసీమలకై —
 ఎప్పుడు నీపయనం.

కడుగాసిపడిన జీవానికి
 పిడికెడు కబళంలేదా,
 తిరిపానికి తరిమేశారా
 వయసువచ్చిన వారలంతా

యింటినుండి గెంటినారా

ముసలవ్వా — ఎప్పుడు నీపయసం

8. పూ జ

శాగడ! రమ్మనేటి పరషత్తుమనోహర తావకీనసు
స్నేర ముఖావలోకనమునేసి తరింపగ వేచె నీసభా
స్తారుల కద్వితీయరస తన్మయతన్ గలిగించిపొమ్ము నీ
కారుణికత్వమీ సుతునిగన్న, ప్రవాహముతల్లి యెప్పుడున్.

సుతులందోచెను దైవమాపదలలో ఖోభించె చిత్తంబు, దు
ర్గతిపాలైన మదీయజీవిత కథాంకంబండు నీనర్తనం
బతిలోకంబయి భావనాజగతి నాశ్వాసించె, నాప్రార్థనల్
వితగావింపవు మాసభాసదులకీవే శాశ్వతానందమున్.

రమణీయార్థము నేకశబ్దమున నాలాపింపనద్దాని కా
వ్యముగా నిర్వచనం బొనర్చిరిగదా ప్రాచీనులో యంబ, ఆ
సుమముల్ పూచిన త్రోవలందె నడిపించున్ నన్ను నీప్రేమ నా
కన్యత ప్రాప్తి సభాముఖంబునకు సౌఖ్యప్రాప్తి గల్గింపవే.

వివిధరస ప్రవాహపదవీమధురంబగు దివ్యసాహితీ
ప్రేమలరీతులెల్ల పరిపక్వహృదంతరవీధి గ్రోలి యీ
భువనమునందె స్వర్గసుఖమున్ గనుడంచు రసజ్ఞులొకమున్
కవియొక డర్దిగోరుతుడిగానని రక్తిసభా ముఖంబునన్.

9. భిక్షువు

కడప కడపకు తిరిగి కనులు మూతలుపడియె
పల్లె త్రోవలు బట్టి పయనమై పోయితిని —
కలనోలె నీరథము కనుల గోచరమయ్యె
రాజాధిరాజు - యీరాక కే కారణమొ.

రథనేమి నిస్వనము శ్రవణోత్సవము నలిపె
నావాకిటనె నిల్చె నా స్వామి యరదంబు
నా చూశ లిగురెత్తె
దుర్దినంబులు నాకు తొలగి పోనే పోయె

నీ మనోహర రాగ నివిడావలోకనము
నిలువెల్ల వర్షించి వెలిగె నద్భుతముగా
భాగ్య రేఖల బ్రదుకు పరిమళించిన దంచు
జీవితాభ్యుదయంబు చేరవచ్చినదంచు

ఆనంద లోకాన

ధ్యానినై నిల్చితిని

పరిహాసపాత్ర మీ బ్రదుకు రాజులకెల్ల
యాచనా సూచితము హస్త మల్లన సాచి
ఏమి తెచ్చితి నాకు నిచ్చి పొమ్మని పలికె
అయ్యో, బిచ్చపుగిన్నె యడుగు భాగంబులొ
చేత దడవిన దొరికె చిన్ని ధాన్యపుగింజ

- స్వామి కర్పించితిని

అలమె సుధ్యారోచు లాళాముఖంబులో
 దులిపికొంటిని పాత్ర నిలుజేరినంతలో
 స్వర్ణాంచితము మెఱయసాగె ధాన్యపు సింజ
 వడ్చితిని - బిగరగ నేడ్చితిని,
 సర్వస్వమును స్వామి సాన్నిధ్యమున జేర్చ
 హృదయంబులేని నా బ్రదుకు వ్యర్థం బనుచు
 —ఎలుగెత్తి యేడ్చితిని.

(రవీంద్రుని గీతాంజలికి స్వచ్ఛానువాదము.)

గీ తా యో గ ము

(అనువాదము)

అర్జున విషాదము

కృష్ణ, యీ జగతి నాకేమియు వలదు
 ప్రహతయై బాంధవ ప్రకరంబదెల్ల
 నాదు కన్నుల మోల సటియింప సాగె
 కృష్ణ, యీ జగతి నాకేదియు వలదు.

గాండీవమును చేతఁగై సేయఁ జాల
 కవచంబు నామేనఁ గప్పకొఁ జాల
 సమరభూతలి పరిసరములయందు
 సంచరింపఁగఁజాల, చాలు నో కృష్ణ !

దడపుట్టి నా గుండె దద్దరిల్లెడిని
 అవశంబు లగుచుండె నఖిలాంగకములు

ముచ్చెమటలతోన మునిగె దేహము;
ఇంక సంగరకాంక్ష యేమిటికయ్య?

అతుల విక్రమును భీష్మానిత్యుఁ డొరగె
గురువరేణ్యుఁడు దో) ౧ కుంజరుడనిగె
అఖిలావనియుఁ దమసావృతాబ మెయ్య;
* ఈ యరణ్యపుశోభ యొందుడె కృష్ణ !

పోయినవారలు పోయిరేగాని
బ్రతికిరారైరి యెవ్వరుఁగూడ నిందు
సేకరించిన తేనెచిందిన పిదప
ఈ పునరానక్తియేల గల్పింతు ?

(శ్రీ కృష్ణో ప దేశ ము)

సాధువర్తనుల రక్షణ చేయుకొఱకు
పాపాత్ములగు వారిఁ బరిమార్చుకొఱకు
ధర్మసంస్థాపనార్థము పృథ్వాపుత్ర !
యుగ యుగంబుల ధాత్రి నుద్భవించెదను.

వర్ణాశ్రమచ్యుతి వర్ధిల్లు నెపుడు
ఏ నాఁ డధర్మమే యెక్కుడై తోఁచు
మాయ జన్మమునెత్తి మనలు చుండెదను
ఈ లోకమునఁ బార్థ, యెఱుంగరో నన్ను

ఎవ్వఁడు కర్మలో నెఱుఁగు సత్కర్మ,
సత్కర్మతోడ నసత్కర్మ మెఱుఁగు

అర్హతగలుగు వాడతడై, సమస్త
కర్మలు సలిపిన ఘనుడు కాంతేను !

కామంబు క్రోధంబు కడగి వర్జించి
నియతాత్ములై యాత్మ నెఱిగినవారు
యతులయి లోకపూజ్యత నందికొనరె
విజయ, బ్రహ్మానంద వివశులై వారు.

నిత్యకర్మల నెల్ల నియతిమై దీర్చి
యెవ్వఁడు గీతార్థ మెప్పుడు జపించు
నతడై జీవన్ముక్తు డవసానదశను
పరమ పథంబునఁ బడయు సౌఖ్యములు.

కేవలై హిక దుఃఖకీర్ణ చిత్తమున
బాష్పంబు పూరంబు ప్రవహింపజేసి
తను కార్యమునుబొంది తలరగానేల
భావంబు స్వవశత బడయుమో పార్థ!

చిత్తంబు నాయందు జేర్చియెవ్వఁడు
శ్రద్ధాళువై పనుల్ సలుపుచున్నాడొ
నాభక్తులందెల్ల నగ్గిగణ్యండు
నాపీమపాతుకడై ననుజేరగలడు.

కార్యకలాపమ్ము గావించువేని
సక్తుడవై యెట్లు పలుపగాబోవు
సక్త చిత్తుడుగాక సలిపినమనుజు
డొక్కడే పరమాత్మ నొందగాగలడు.

కౌంతేయ, నీచేతగడగడ వడకి
 గాండీవమిలజారి కనుపింపరాగె
 పరిగతప్రాణమే బంధులోకమ్ము
 సమరభూమినిజూచి సంశయించెదవు.

ఎవరికోసంబోయి యిట్టిచంచలత ?
 నిష్కామయోగంబు నెఱుకకుదెచ్చి
 గళితమైనది ధైర్యకవచంబుబూని
 రణభూమిపై జూపు ప్రసరింపు పార్థ !

11. శాంతి

లోకమునిన్నుజూచి మదిలోపరిహాసము చేయునంచు వే
 బోకల వెట్టిగాగ దలపోయునటంచు విషాద భారమున్
 గైకొనబోకు మొక్కతృటికాలము రేపటిదాక సైపలే
 వో, కనుగొందు వేమిగలదో సఖ శాంతిరసానుభూతిలోన్

దోసెడు దుమ్ముదెచ్చి పడదోసిరి నీతలమీదనంచు నా
 యానపరీత మానసుడవై కలగంబడనేల దీప్తుని
 శ్వాసములేల నీకు, తృప్తిసైపుము రేపటిదాక హారముల్
 రాసులుగాగదెత్తురను రక్తినిగూర్తురు నీకు కాన్కలకా

పూనగనేల బాష్పకణపుంజము నిన్నెడనేసి యున్నత
 స్థానమలంకరించిన సైపుము రేపటిదాక వారలే
 కానగవచ్చి నీకడకు క్రమ్మరశీర్షములల్ల నాల్చినీ
 యానతిదాల్తురోయి సఖుడా! వహియింపుము శాంతిజీవికన్

(రవీంద్రుని గేయమునకు స్వేచ్ఛానువాదము.)

12. శ కు ం త ల

(కాళిదాసున కనువాదము.)

అందంబు కొఱత నడునే
 చండురునకు మచ్చయన్న - శై వాలముగ
 ప్పందామర పువ్వున - నీ
 సుందరియును వల్కలముల సొంపుగఁలికెడిన్.

13. ను తి

(అంగమున కనువాదము.)

నీ చరణ సన్నిధికి —
 నిరతంబు మా ప్రిభుని
 దివ్య కవచంబుగాతే జరిల్లిన నీకు—
 కృతము విస్మృతి బోని
 నుతులతోకై మోడ్చు—

మాకు తోడ్పాటొసగి
 మా కొఱకు కప్పించి
 మాకు తొందరబొంది
 మాకు వేదనబొంది
 మాకొఱకు పనిచేసి
 మఱుగు పడిపోయితివి

నిరుపమాన ప్రేమ
 నిలిసితివి మాయందు

అరవిందయోగి, నీ
యడుగు డమ్ముల మోల
అవనతము శీర్షంబు—

ఆశించి సర్వమ్ము
అఖిలమ్ము యత్నించి
అందు కొనగల్గితివి
అంతయును మాకొరకు
నీనమ్ము ఖింబులో
నిలిచిముగ్ధులమగుచు
నెరిగింతు మీనుతులు

నిఖిలా వనజ్యోతి
నిన్ను మరువగలేని
నిశ్చలాత్ములయగుచు
నీమ్రాల నీమ్రాల
నీచరణసన్నిధిని
నీహృదయ సన్నిధిని
నిలిచి నుతులర్పించి
ఒక్క నిమ్మనమ్ము, వి
యోగ మార్వగలేమి
నీకు ఋణపడితిమా
నిరుపమానజ్యోతి !

ల గోరీపై పై విషయము ఆంగ్లవచనమున గలదు)

14. సంధ్య

కాంక్షలన్నియు మాసి, సుఖమ్ము లంత
రించి, తుదకు దుఃఖము లావరించినట్లు
సాంధ్య కాంతి లల్లన సమయకొలది
క్రమ్ము చున్నవి కటిక చీకటులు జగతి.

ఆసలన్నియు గూలిపో నార్తి బొరలు
ప్రియులు విరహగీతము లాలపించుగతుల
పాడు కొనుచున్న దల్లదే పరభృతంబు
వరమ సుకుమార సరణుల భావగీతి.

లలిత సంధ్యా విహారంబు సలిపికొనుచు
నూగు చున్నావు భావనా వ్యోమమందు
ప్రకృతి సుఖసాంద్ర్యమో శోకభరితమగునో
కాంచి వివరించుకొనుమోయి కవికుమార

15. ప్రకృతి మహిమ

శంపాల తలయందు శాద్వలస్థలులందు
పరిమళమ్ములు జిమ్మ విరలయందు
వన నికుంజములందు వారి దంబులయందు
సరస నాదము లీను తరగలందు
సాంధ్య రాగములందు సైకతంబులయందు
తేలూచు వల్లీమ తల్లులందు

జలధి తీరములందు సాంద్ర చంద్రికలందు
 జలజల ప్రవహించు నెలలందు
 కొండ కోనలందు కోకిలారవమందు
 లలితకాంతునీను తలిపలందు
 ముఖులు వడిన నీడు మహిమంబు దెలియక
 కలతవడిన నన్ను దెలుప వేల

16. తి క్క శ ర్క

కన్నతల్లిమున్ను గావించు పున్నెమో
 నిన్నుబోలు కొడుకు నెట్లు గాంచు
 తల్లి మనసునెంత చల్లగాజేసితో
 తెలియ బలుక రాదె తిక్కశర్క.

పూవు పూవునందు పొరలి పోవుచునున్న
 తేనె నేకరించి తెనుగువారి
 కెల్ల బంచు నిన్ను నేమని పొగడుదు
 తెలుగు నుడుల గనివి తిక్కశర్క.

భావ మొకటిదోప పద్యంబు దోపను
 పద్యమెరుకుకొన్న భావమెగురు
 మనసునందుబుట్టు భావంబు వలుకులో
 చక్కజూపి తొర తిక్కశర్క.

17. స్వాగతము

కమ్రగతి పాటబాడగా గలనటంచు
కొనరికూయుచు నుంకినో కోకిలంబు
కన్నె గోర్వంక ప్రక్కలో నిన్నుజూచి
పకపకమటంచు నవ్వు నీపాట వినియో !

అనుగు చెలిక త్రైయే మేలమాడుచుండె
నీదు పాటను విన్నంతె, నీకునింక
నిలువ దగదంచు మర్నాద నిలువదంచు
చిలుక పలికెడు పలుకు నీ చెవులబడదొ !!

అల్లనల్ల చెంత కనుదెంచి యరుదెంచి
చెవుల నూదియూది చెప్పుచుండె
తేటికొదమ నీదుపాట తియ్యనిదంచు
నదియు హాస్యమగుట నరయలేవె.

అరయ జాలక నీదు గానామృతమున
చిలుకు మధురిమ యెగతాళి చేయువారె
రమ్మ నాకవితా ప్రపంచమ్ము నందు
నైన స్వాగత మర్పితునమ్మ నీకు.

18. అర్చన

పగలా సూర్యుడు రాత్రి చంద్రుడు నో పద్మాక్ష నీ లీలలే
గగనంబుదున నిల్పిచాటుడిని, నక్షత్రంబులో నేనికన్

పొగడం జూచు నీకు దర్శనము సంపూర్ణముగా జూచు నో
జగదీశా, కనుగొన్నజాం ప్రకృతిక ప్రియమిం జూడగన్.
పరగన్ చీమల వేస వేయగ సృజింపన్ జాలి యన్వయికిన్
నిరతాహార మొసంగుచుండుచువు నే నీకు కాసుణ్యమున్
నెరుగన్ జాలమెచుండులోన నితరుడేగా భవశ్చుక్తులై
కురిపింపంగదె సత్కృపారసము నీకున్ నా ప్రణామార్పవన్

19. క పీ ం ద్ర

మావికొమ్మల మలుగున మారుమోత
లెగఁగ గొంతె త్రికూయు కోయిల యదేమొ
నామిలాపగీతంబుల ననుకరించు
అతిమనోహరంబు చురుకంబునైన జీవి
తమ్ము గడపితి నొక్కకాలమ్ము నందు.
చెలియిదిదార భుజియనచేయివైచి
ప్రకృతి కాతమకల్గి నీ పక్షిలియన
హృదయమానంద సరసిలోనీదులాడ
ప్రణయసంగీతమును పాడరా కపింద్ర !

20. నే హ స్థ రణ ము

పరితాప మగ్గలంబై
పొరిపొరి బాష్పములు గ్రమ్ము పూర్ణముగా ని
త్రదిద్రెంచి పోయితే, మన
రకాలపుమైత్రి గేమి నేసితినికున్.

తెగదెంపి నా కోర్కెల
 తెగదెంపి చెలిమి కలియతెంపవివేలా
 వగపునకు తావలంబై
 సగముదెగిన పొణియిల్లు సలుపుదగునే.

అనురాగ మొలయబెందిన
 జననీ మణియున్న నింత సంతాపము నీ
 కొనగూర్చున్నె, యాయును
 చనికద నీయొకలికిన్ని శ్రమయిసుట్టిల్లెన్.

నిదురయు నాహారంబు
 వదలి విపినతలముందు వాపోయెనొ, నా
 హృదయమున నిట్టితలపులు
 గదిరిన వికముందు నాదు గతియేచునునో.

ఒక్కనిమేమంటె నను
 నక్కట నినుబొయకున్న యనుగుండెల్లిపై
 నక్కటి కమింతలేదో
 యెక్కటి దిగనాడిపోవ నింతటిలోనెన్.

12. ఆ శీర్షా లీ క

(శ్రీ)సుబ్బన్న శతావధాని (పొద్దుటూరు) గారి నివాహ
 మహోత్సవ సందర్భమున చనువబడినవి)

ఆశావల్లరి పల్లవింప రుచిరంబై నూరనోత్సాహ లీ
 లా శై త్సానిల వీదికా విలతులల్లన్ వీడ, ప్రేమామృత

శ్రీశ్రీభా వరిపూర్ణమియెడ ఘనశ్రేయంబుఁ గల్గించు దై
 వాశీర్వాదము న్నధారయగు సుబ్బన్నా - సుమంత్రాక్షతత్
 మీశీర్షంబులవోసి వేదనినద శ్రీ శ్రోత్ర పర్వంబుగా
 ప్రాశస్త్యంబుగ ధర్మబద్ధముగ, దాంపత్య ప్రవృద్ధంబుగా
 నాశాపీఠులు మోయఁగా వినిఁగిమియభ్యున్నతింగోరు వి
 ప్రాశీర్వాదము పైఁడిపంటయగు, సుబ్బన్నా - ముషిపోక్తసం
 దేహంబందఁగఁజేసి మీయెడఁదలుద్దీపింపగాఁ జేసి ని
 ద్దేశింపందగు కార్యవర్తముల నిద్దేశంబుగా వించి దీ
 యాశాంతి ప్రమదంబులన్ గనెడు మార్గంబింత బోధించు వృ
 థాశీర్వాదము పూలవాన యగు సుబ్బన్నా - త్వదాలోక నా
 వేశంబీడ్వఁగ వచ్చి లేయెడఁదలన్ విద్యావివేకాది త్వ
 త్సేశీల్యంబున దైవసంఘటన కుత్సాహించి పూర్వాంశసం
 కాశం బీ నవవైభవంబునుఁచు బల్కన్ బంధుమిత్ర ప్రపూ
 తాశీర్వాదము తేనెసోనయగు సుబ్బన్నా - కళారాధనా
 లేశంబెన్నఁడు నాదుజీవితముగా రేకెత్తు భావస్ఫుర
 త్కేశల్యం బొక స్వర్గధామము, జగత్కల్యాణ మాశింతు, నా
 దేశంబేడనొ సాపితీధరణి కెంతే ప్రీతినేతెంచు నా
 యాశీర్వాదము నన్యకావ్యమగు సుబ్బన్నా - సుహృత్ప్రీమకున్.
 కనుదోయిన్ దనియించు వెన్నెల శరత్కాలంబులోనేడు సు
 బ్బినకందోయికి పండు వెన్నెలయె మాపద్మావతీదేవి, యీ
 యసురాగాంబు ధి పొంగివీచికలు రాపాడన్ మనోవీధి, దీ
 వనలందించెద నీవధూవరుల - కేప్రాచీన పుణ్యంబొ స
 ద్గుణసంపత్తిని సాహితీగరిమలోతుల్ ద్రవ్వెనీజంట, కొ
 న్ననలై పూచి మనోజ్ఞ సౌరభము నిండాఁగించు నీయింట, యీ
 ప్రణయంబులత పృథాపటలియై పండించెడిన్ పంట, పా

వనముల్ దీవనలిత్తు నీజతకు — నోపద్మావతీయంచు, సు
 బ్బస, నాథాయని ప్రేమతత్పరత మాపద్మావతీ కాంత మో
 హనసంధన మాధురుల్ గురియని యన్వేష్య దాంపత్యమున్
 గని హర్షించుచు ప్రౌద్ధటూరి ప్రజలికన్ దీవనల్ వోయ ప్రా
 క్తన ధర్మచిత భవ్యమార్గము సమస్తైశ్వర్యముల్ గూర్చు, తీ
 యని శేనవ్యలనిచ్చి చుక్కొను నేత్రాంతంబులన్ గాలు, ది
 వ్దనవీనాధి సరస్వతీ విల్వలసేవారక్తి, యీతెన్ను నీ
 మనవోన్మేషము బొందుగాక రససామ్రాజ్యమ్మ ఖండంబు దీ
 వనలందించెద వీరికిన్వరకుమః ప్రారంభమున్ దెల్పి యొ
 య్యన నాంసారి జనసంబునకు నాంద్యాలాపవల్ సల్పి మే
 ల్కొనుడంచున్ తొలికోడికూసినది యాగోవ్యర్థమాలిపగా
 ననవద్యంబయి భావిజీవితము ధన్యంబౌను, దీర్ఘాయుర
 స్థనియాశీ. పరిపాకమాలికలు సంధానింతు నేకాకృతిన్.

22. నే డు

అల హర్యాగ్రములందు కేతనము లొయ్యన్ దూల్చుచున్, పేద
 కొంపలమీదన్ విజయధ్వజంబు నెలకొల్పిన్ జాలి యానంద బా
 వ్వులతాంతంబుల వ్రేలగట్టిన మహాసన్యాసి — నాకాన్య వీధుల
 సంచారముసేయరా పుబల సంతోషంబు నిండారగన్.

23. క వై థ లి

గగనోర్విస్థలి ముద్దులాడెడు పతాకా, నీకు కైమోడ్పు లే
 నుగు తొండంబొక జ్ఞానసూచితము, తన్నుక్తప్రభారాశి పా
 యగజేయుంగద యజ్ఞతాగుణము, నీయాశీస్సు, 'కవైథలి'
 నిగమోక్తి పచరింపబ్రోవవలె సంతేవాసులన్ మమ్ములక.

24. అ క్క మ్మ గార్ల కొం డ

నాసాసుందరమై శిరోజన్ముదు కీర్ణత్వమ్ము సుస్మేర లీ
రాసాంగత్యమునేయు నాననసముల్లాసంబు ప్రేమామృత
శ్రీసంయోగముగల్గు లేబెదవియై స్త్రీనూర్తి బింబింప ను
ద్భాసించున్ నవమోహనాకృతి గిరిప్రాగ్రంబు ప్రాచీదిశఁ.

25. అంకిత గీతి

పలుకులో నిర్మలంబైన తలపులోన
తావకీన కవిత్వసౌందర్యరేఖ
లలముకొనెనేని—ధన్యుడనగుదునేను
పూత సంస్కృత సాహితీ మూర్తులార

ఓయివాల్మీకి భాసమయూరకాళి
దాసభవభూతి ప్రేమవిన్యాసమందు
తత్త్వచింతనకు న దివ్యతపమునందు
ప్రకటితంబగు మీ కవితకు నమస్సు.

నాకళారాధనమునందు నాతపో వ
న ప్రశాంత జీవితరసానంద మందు
గంగయై పాటుగాక మీ కావ్యమధువు
నాహృదంత రార్యావర్తనవ్య భూమి.

స మాప్త ము.

నా న్ని య్య ము

(ఉత్తర ఖండము)

1. అద్వైతం

అలరు లేదీవలో—ఇల రాలు నాకులో
అద్వైత సౌందర్య మలముకొని పోయిది
అమృతమయ లావణ్య మాక్రమించెను స్వామి
ఛాపు పుట్టువులొక్క చంటివిడ్డలో యేమొ
ఒక్కటే సౌందర్య మొలుకబోయునో యేమొ

సుఖము దుఃఖము నొక్క సూత్రానగల మణిలో
కోరిధ శాంతము లొక్క కోనలో బెరిగినవో
అద్వైత సౌందర్య మాక్రమించెను స్వామి

అలరులే దీవలో

ఇలరాలు నాకులో

2. సానుభూతి

తరుణమువేచి నీవృదు పదమ్మల దాపున వ్రాలిపోవ ము
మృరమగు కాంక్షతో పయనమైతిని నాదగు రాచజాతిలో
పరచినదోయి లోకము నవప్రభల్కొల్కగ పుష్పమాలికొ
తరములు స్వామి నాహృదియ తాపముపై పని సానుభూతితోన్

తరుణము వేచి నీమృదు పదమ్ముల దాపున వ్రాలిపోవ ము
 మ్మరమగు కాంక్షతో పయనమైతి, విషాద విశిష్ట పత్రముల్
 బిజబిజరాల్చి నాహృదయ వీధుల నవ్వనంతమాధురీ
 భరము వెల్లార్చినీచె తొలివాయువులత్యనుకూలరీతుల్.

తరుణము వేచి నీమృదు పదమ్ముల దాపున వ్రాలిపోవ ము
 మ్మరమగు కాంక్షతో పయనమైతిని నాహృదయంబులో యథా
 భరము సహింపనీపని గృహమయి కోకిల బాలపంచమ
 స్వరమున నాలపించినది చల్లని పాటల నాదుతోవలోన్.

3 జ ల ద పు త్త డు

జలదమా, కొండరాళ్ళ నూవరధరిత్రి
 గుమ్మరించెద వేమి సౌఖ్యమ్ము నీకు
 రమ్ము సుకుమార లలితక్షేత్రములు గలవు
 వ్యాదయము ద్రవీంప నిచట వర్షింపుమోయి.

నీవురాల్చిన చినుకుతో భావమెల్ల
 కఱగి, కళకళలాడు మొగమ్ములెత్తి
 శాలి భూములు విమల రసైకమూర్తు
 లల్ల స్వాగతమిడు నీకునంబుదంబ.

శిలలెరుగలేవు మెఱపుతీగల సొబంగు
 నీగణీర ధ్వనుల రామణీయకంబు
 ఇచట వసులెల్ల నిన్ను కేలెత్తి పిలుచు
 రమ్ము సోహార్ద్ర మధుర సౌఖ్యమ్ము గనెడు.

నీరద కుమార, చెఱువులు నీరు లేమి
ఎండి బీటలు వారిన వెల్లయెడల
అమృత ధారలు గురిసి నీయాదరాద్రి
భావము వెలార్పవలయు నీతోవలందు.

త్రావ నీళ్లుగానక తల్లడిల్ల
అల విహంగములెంత దైన్యము వెలార్చు
ఇచట తుంపురుల్ జల్లి నీవేగుమోయి
కలదవలి జన్మ పుణ్యలోకంబునకు.

జలధరకుమార గిరితటాంచలము లందు
చాలువర్షింప, నిష్ప్రయోజనము నీకు
అతి పిపాసలగుంకి నోరారవిచ్చు
జీనకోటులు దనియవర్షింపుమోయి

4. స్మరణ పీఠి

రాలినదాస్వకీయ తరళద్యుతులన్ వెదజల్లి యా కనం
జేలిన తార పాట విరమించినదా, ననమెల్ల దివ్యగీ
తీ లలితమ్ముగా కలయ ద్రిమ్మరుకోయిలనవ్వ సారభ
శ్రీల నికుంజమెల్ల నలరించిన పూవు కృశించె నాధరన్ ?

5. ఆహ్వానము

ఓ మహాత్మా రమ్ము
ఉర్వరకు దిగిరమ్ము,

స్వాతంత్ర్య దినమహోత్సవ లీల దిలకింప
పూతతావక హృదయ పుష్పమ్ము పులకింప
సాధు పుంగవ రమ్ము
సత్వరమయే తెమ్ము,
మూడేండ్ల వయసులో ముద్దుబిడ్డనుజూడ
పాడిపొమ్మొక జోలపాట హర్షముతోడ—

కర్మయోగి రమ్ము
కర్మ భూమికి రమ్ము,
భారతాభ్యుదయ సంభ్రమములో పాల్గొందు
కారుణ్యమనుగీతిగా వీధిమేల్కొందు—

బాపుజీ చనుదెమ్ము
పృజల కోసము రమ్ము,
స్వాతంత్ర్య కేతనజ్యోతి నాలోకింప
“ గీతారహస్య సంగీతమ్ము బోధింప ”

ఓ మహాత్మా రమ్ము
ఉర్వరకు దిగిరమ్ము

6. కుం ద మా ల

(మిత్రులు శ్రీ మలుసు వెంకటేశ్వరులుగారి శుభవాచము చదివి)

అలగీర్వాణ సకస్వతీ హృదయ మందానంద లీలాయశః
కలితంజైనది కుందమాల, వెలయుంగా ఆంధ్రసార స్వతో
జ్వల నవ్యోపవసీ మరందరస దివ్యలీలగా హృద్యమై
లలితంబైన త్వదీయ శైలియమృత ప్రాయంబుగా దోషగన్.

“హృదయా హ్లాదిని కుండమాల” యని మీరేపల్కినా రొక్కచో
నదిసత్యంబని యెంత, లేనిదిడ నేలాబాష్ప సంక్షీరమై
పొదలున్ నానయన ద్వయంబు నిముసం బూహింపనే తత్కళా
భృదయంబున్, రసవత్తరంబులగు నోహో! కల్పనా చాతురుల్.

అలదిజ్ఞాగుని కవితా

విలసత్సుకుమార ఫణితి విరిసరు లాండ్రో

క్తుల వెలయించిన మీశ్రమ

మెలమింగల్పించె వేంకటేశ్వర సుకవీ.

వెనుకన్ మీకృతులన్ పఠించి హృదయోర్విన్ కొంతయానంద భా
వనలోదేల్చితి నెన్నియో సుగుణముల్ ప్రాపించు నీకుండమా
ల, ననుంతన్నయ మొందజేసినది “యీరత్నంబ మూల్యంబు” నా
యనుగుంనెచ్చెలి వేంకటేశ్వర కవీ యర్పింతు కేల్మొడ్పులన్

7. సాన్నిధ్యము

నీ సన్నిధిలో పాడుదునా

నీ కొఱకే పాడుదునా

నిరపమాన లలితమధుర నిర్మల సుకుమారగీతి

నీ సన్నిధిలో పాడుదునా

నీ కొఱకే పాడుదునా

తెరలు తెరలై లేచి

పరతెంచునా పాట

హృదయ కుహరములోన

నొదిగియుండగ లేదు

నీ సన్నిధిలో పాడుచునా

నీ కొఱకే పాడుదునా

గిరి నిర్జరము వోలె

పారలి పొంగేపాట

తలపు తెరమటుగులో

దాగి యుండగ లేదు

నీ సన్నిధిలో పాడుచునా

నీ కొఱకే పాడుదునా.

భావ బంధురముగా

ప్రవహించు నాపాట

అంతరంగము లోన

నాగి యుండగ లేదు

నీ సన్నిధిలో పాడుచునా

నీ కొఱకే పాడుదునా

నిరుపమాన లలితమధుర నిర్మల సుకుమారగీతి

పరమ శోకభయ విదళన పరిణత సుమనోజ్జగీతి.

రాలిన పూవులన్ గని పరాజ్ఞులు తిని చాలుజాలు నీ
లీలలు నాప్రభు, యమృతలిప్త కరమును జూపినాకు నీ

హాలహలమ్ము ద్రాపితివి యారిన గొంతుకగాన నీవిష
జ్వాలలె మింగివైతు మధుసారము వోలె నఖండతృప్తితోన్.

పాడకుమీ ప్రభాతమున పాడకు కోకిల—నీదుపాటలో
నాడి కృపాణ వర్ణములు వ్రచ్చెడు నాహృదయంబు, పుత్రునిన్
బూడిదవైచి నేశిశిరముం గనుచుంటిని జీవితంబుగో
పాడకు మీప్రభాతమున పాడకు కోకిల ప్రేమగీతమున్.

ఏకైక పుత్ర విరహ

వ్యాకుల భావంబుతో నిరాశ్రయ భాష

వ్యాకీర్ణమయ్యె జీవిత

మాకలి దహించు హృదయ మత్యంతంబున్.

ఊక్కులువచ్చి యీతరువులెల్ల నడాడెడు పక్షిపిల్ల నా
ప్రక్కబరుండియే సుఖితరంగిణు లీదినబిడ్డ, నాయనా
యెక్కడ బోయితయ్య రచియించెద నీ కయిభావగీతికల్
చెక్కులు భారమా హృదయవేదన దూయగ శాశ్వతంబుగన్.

లెమ్మో సత్కవిశేఖరా, వ్యసనమూలిన్యంబు బోదోచి కా
వ్యమ్ముల్ గూర్చగ నుద్యమించి మధుర వ్యాహార లీలన్ రసా
ర్దీమ్మయి లోకము ముగ్ధనూనటుల నాలాపింపు మీదివ్య గీ
తమ్మా నందమయ ప్రపంచమున బాధాశాంతి గావించెడిన్

కలుషము — జీవితోజ్వల ముఖంబున నాకిక శాంతిలేదు నం
జలగనిపించు రక్తిమపసన్ కణకలమె సౌఖ్యమెల్లసం
జరులు ఘటించి స్వామికడసాగిలి మొక్కెడ—కావ్యగీతిలో
కలదు చిరప్రమోదరస ఖండము—వానినెపాడి పోయెదన్.

ఈ విపులాభిమన్యమున నేను భయంపడ ఘోరమారుతా
రావములం గలంగబడి ప్రాణమువాయెను గమ్మమైన నా
రేవు లభించుదాక బెదరింపులు సైచుచు కావ్యగీతి కా
నావగమింతు నాదు పయనమ్మనుకూలము సేయు దైవమున్.

కనుగొనుమీ విశాలవనగర్భములోపల నెన్నిపూలు పూ
చినవో మరెన్నిపూయక నశించినవో జగతీ రహస్యముల్
కనుగొని పాడుకొందు చిరకాలమునేనిక కావ్యగీతిలో
మనసు ప్రశాంతమై సుకృతమార్గమునన్ పయనించునన్యమై.

రాకలుపోకలే నెటుగరానివి శూన్యగుహాంతరాళ ఘూ
కాకృతితోడ భగ్నహృదయంబున కుంగెడ, నీశ్వరుండు తా
నైకనవచ్చి నా కభయహస్తమునిచ్చును కావ్యగీతికా
శోకిల గానమాధురలకున్ మనసిచ్చి తరించిపోయెడన్.

హృదయముపండజేసి రుచులీనగజేసెను ప్రియగీతి—నా
నడమల శాశ్వతానుభవ సారసుధామయ కావ్యగీతి మీ
పెదవిగదల్చి పాడుకొని విశ్వమునే పులకింపజేతునా
శోదవిన భాగ్యమంచు సమితోన్నతసీమల సంచరించుచున్.

నిను రామచిలుక పోలిక

ననయంబును బాహుపంజరాంతర సీమన్

బెనిచితిని గాన శోకము

మన మవశముగాగ రశిలిమాడ్చును పుత్రా.

లేకుండబోతి వీవీ

లోకంబున మధురమగురలోలుప మతిన్

నీకై హువించుచు మి
భ్యాకల్పిత జగతి పాకులాడెద పుత్రా.

నీగుణ కీర్తనముననే
దోగెద నానందగతి మధూదయ భూమిన్
తూగెను నున్నాదభరా
వేగము సర్వంబునాకు ప్రియమోపుత్రా

జీవితము మహాప్రళయము
లో వేదనబొంది, తుదకు లోకాంతర వీ
ధీవిలనన్మతీయగు నీ
తోవసియించునె శ్రాంతిదొరకునె పుత్రా,

మరణ పరివర్తనంబున
పరలోకగతుండనై యుపాసించువు ను
స్థిరశాంతి నీచుకాంతౌ
పరిణామఫలంబు చిరతపస్సున పుత్రా.

8. చి టు పా ట

మునుపు వసంత కాలమున మోహన గీతికలల్లుకొంటి, కో
యనె నొక కోకిలమ్మ హృదయంగమరీశుల—మెచ్చుకోలుగా
మనమున బొంగిబోతి మధుమానమె క్రమ్మర వచ్చెగాని నా
మునుపటి పాటయే మఱచిపోయితి స్వామి క్రమక్రమంబుగన్.

మఱచి స్మరించితిన్ నిమిషమాత్రములో స్ఫురియించె త్వత్కృపా
భరమున సర్వమున్.. పరమపావనమై, ద్విగుణీ కృతంబుగా

పరివశభంగినా మఘ రభావము పొంగుచు నీ నవీన వై
ఖరి నుపదేశ మిచ్చెద సగర్భితమై జగమ్మెసోలగన్.

మునిజనవాస మిమ్మది, తపోవనభూమి స్వతంత్రభారతా
వనికి శుభోదయంబనుచు పాడిన నాచిటుపాట నీకృపా
యన మొనరించు కొందుచు ననాకృతితో పరతెన్ను మన్మహం
గణమునకో ప్రభూపిలుపు కర్ణరసాయన లీలగాలిగన్.

9. భా వ కు సు ము ము లు

(శీ) బులుసు వెంకటేశ్వర్లు గారి యింట నిలిసిన ఒక వివాహ సందర్భమున
(వాసివంపబడిన పద్యములు.)

సిరులు శుభాశిషంబులును జేర్చి హృదంతరవీధిమోదీ సు
భరితముగా— తపోధనుల ప్రాక్తనజీవితముల్ ధ్వనింపగా
పరభృతగీతికా మృదులభంగి మనోహరవేద నాజ్ఞము
స్వరములు నూత్నదుపతులపై ప్రవహించెడుగాత మేరులై
అలమఘమాన రోచుల సమంచిత గ్రీష్మసమగ్ర దీప్తిలో
జలద వినూతనద్యుతుల శారదకాముదిలో, హిమంపు శో
భల శిశిరంబులోన పరిపక్వములై ఋతుధర్మముల్ మనం
బులు పులకింప దీవనలువోయునుగాత చిరంబువీరిపై

మోగన్ మంగళవాద్యహోషము ఘహామోదంబుగా మేళనం
బై గంధీరముగాగ వేదమమరధ్యానంబు వైవాహిక
శ్రీగై నేసిన మీని కేశనములో రేకత్తి దివ్యప్రభల్
తీగల్ వారునుగాత మీశ్వరకృపాదీతుల్ ప్రవర్షింపగన్.

10. ఉ పా య న ము

(విశ్రులు శ్రీ పుట్టపర్తిగారికి- అనంతపురములో వీడ్కోలు సందర్భమున)

టీయనిదో విహగరస దీప్తివహించిన దేమొ జీవితా
 ధ్యాయములోరహస్యములు దాపకజెప్పితి రెండుమూడు నా
 ల్లాయె సఖాపరూణమిక నాపగరానిది నీకు పోయి రా
 వోయి, నమస్కృతుల్ మఱచిపోక సుహృజ్ఞను లాప్తబంధులన్.

హాయిగనా “తెనాలి” కవితా కృతిజెప్పితి, కాళిదాసులో
 నీయను భూతిల్లె రమణీయత బల్కితి కావ్యమర్క ము
 దీయగ సర్వతో ముఖమతిన్ కృషిసల్పితి వింకపోయి రా
 వోయి నమస్కృతుల్ మఱచిపోక సుహృజ్ఞను లాప్తబంధులన్

ఏయుగమో తపోఘనులనే బ్రతికించినదంచ పూర్వమా
 కోయిలపాడు కొన్నదొక కోమలగీతమటంచు మమ్ము రా
 మాయణ కావ్యసూధుల మగ్నత గొల్పితి వింకపోయి రా
 వోయి నమస్కృతుల్ మఱచిపోక సుహృజ్ఞను లాప్తబంధులన్.

నాయెదనే స్ఫురించె కరణమ్ముగ నీ పరితాపెల్ల, నా
 రాయణ నీ తపోనియతులన్ ప్రభవించిన “దగ్నివీణ” పా
 రాయణ సేయు నీ జగము రాకలు మానకుమింక పోయి రా
 వోయి నమస్కృతుల్ మఱచిపోక సుహృజ్ఞను లాప్తబంధులన్.

11. ము క్తా దా మ ము

గరళము త్రావి త్రావి కఱకైనది కంఠము శోకగీతికా
 భరమె స్రవించు నందు, నెడబాటులుగల్గి కృశించిపోయి యె

ప్పరుసునఁ గోలుకొందు తుదివందనమో ప్రభూ!, తావకీన సం
స్మరణ సుఖంబుతో మరణసౌఖ్యముఁ గూర్పుము నాకు హాయిగన్.

పోయెన నీప్రసంగమును మోదముతోఁ ద్యజియించి, నీదు కం
దోయికఁ గానరాక నను దుర్భరదుఃఖమునందుఁ దోసి నా
తీయని భావవీధి గురితీసినపుడు చన్నత్రోవలో
నే యిక రాను తఁడిగి! కురియింతుము దీవెన లొక్కప్రేల్పిడిన్.

నకలసుఖస్ఫులన్ మఱచి సాకిన మాహృదయంబులందు ని
ప్పుకలు రవిల్పి రాగరసపూరితవిశ్వము మిథ్యగా—రసా
త్మకమగు జ్ఞానలోకమున ద్వారముఁ దీసి, రహస్యభంగి దై
వికముగ జాఱిపోయె నరవిందకుమారుఁడు మౌనదర్శియై.

పరమగురూ, హృదంతర మపారమహోగ్ర విషాదభావనా
తురతఁ దపించుచున్నయది త్రోవలులేని యభాగ్యజీవి వా
తెర నమృతద్రవంబు చవి తీయదనంబునఁ దన్నుమోయి! నా
కరములు మోడ్తునొక్క స్మృతికావ్యము నీకు బహుకరించుచున్.

ఈ విరహాశ్రిజాలముల నేరి, మనోహరరీతి నొక్కము
క్తావిసరంబుఁ గట్టితివి తావకకంఠ మలంకరింతు నో
పావనమూర్తి! నే నొకతపస్విని నీవిరహమ్ములో, కళా
జీవిని నీ చిరప్రణయచింతనలో విధినిర్ణయంబునన్.

ఇంత నిరాశతోఁ బలవరింతునుగాని, విధిప్రయత్న సే
ద్ధాంతము లెట్టివో, యెఱుక దప్పనియామహానీతు లొక్క వే
దాంతులెగాక యెవ్వరికఁ దత్త్వసమీక్షకుఁ జాలువార లా
ద్యంతము శోక భారమున కాస్పదమీయని జీవితంబులన్.

పాగ్జింబుల్ విరమించునప్పుడు కుమారా! మేఘనిర్మలముల్
 పీనుల్ బద్దలుచేసి, గాఢతముల్ విస్వీధి నిండాఁ, నా
 లోనన్ దోచె భయంకరాకృతులు మార్మోగించె దిగ్విధులన్
 శ్రేణుల్ గట్టిన వానకోయిలలు సాఁదెన్ స్వీయ కంఠస్వనుల్,

నాయుదరంబునన్ సుతుఁడనై జచ్చియుచినయొక్క యోగివే
 మో! యరవిందపుత్త్ర! ననుఁబూని పరీక్షలుసల్ప మన్మథ
 చ్ఛాయలలోఁ జరించితీవి చాటుననున్న రహస్యమర్థమై
 పోయినదింక నామనసు పోకడలే యొక భంగిమాటెడిన్.

అమ్మా! నాయన! యన్నమాటలు త్వదీయాస్యమ్మునందుండి ?
 త్రమ్ముల్ మోడ్చెడువేళ వెల్వడియె పుత్త్రా! బావనావీధిలో
 మమ్మున్ దుఃఖినిమగ్నులన్ జలుపు ప్రేమస్నిగ్ధముల్ గాఁగ దూ
 రమై పోయితి వీధరాస్థలిని భారం బోయి! మాజీనముల్.

ఆనందంబు నశించిపోయినది బిడ్డా! జీవితంబెల్ల నే
 వో నై రాశ్యమునందు ముగ్ధునది, నాదుఃఖంబు ఘోరంబుగా
 కానల్ పాలగునో కవిత్వము, తుదిన్ గావ్యార్పణల్ సల్పనీ
 ఁ, నేనింక ప్రశాంతి బొందెద సమగ్రంబొంద నాయాత్రయున్.

అశరముఁ జేర్చితోయి! యమృతానవ మంచు క్షణంబులోన నె
 వ్విధమున మాటిపోయి విషవీచిక లుద్భవమయ్యె నందు నీ
 విధి చెయిదబుంలన్ హృదయవీధులలోన సమన్వయింపుమో
 మధురకవీ! తృషార్తులకు మార్గముఁ జూపుచు శాంతి గూరఁగన్.

నడలిన రేకు లెల్ల నొకచాయకుఁ డెచ్చి లతాంతస్పృష్టికై
 పడెడు వృషాశ్రమంబు హృదిభార మడంపగ లేని వెట్టి పో

కడ లివి మాను మోయి!, రిసగర్భితగాన మొనర్చి లోకనా
ధుఁడు ప్రసరించులీలల యుగోచితభంగులజూటి పొమ్మికన్.

అనందమున సృష్టిమాధురులు నీ కాహ్వానముల్ సల్పె నీ
వీనై రాశ్య విషాదభావములలోనే కుంగిపోనేటి? నీ
లోనన్ లాన మొనర్చునీశ్వరుని నాలోకించి నీపీఠాలో
నే నవ్యస్వర న పుత్తిల్లినదొ సీహృద్వీధి నూహిం మా.

పారెడినిర్భరీ మృదురవంబులలో నవసాంస్యరాగవీ
చీరమణీమనె ఖరులన్న హములో నిమిడింపుమోయి! నీ
తీరనికాంక్ష లెల్ల నొకతీయదనంబున రేకులెత్తు నీ
తీరము జేరవచ్చె గడతేరుచు వచ్చె నమద్రీయానమున్.

నీకవి తాప్రవాహ మవనీస్థలి హద్దులు దాటిపోయె నీ
లోకమె వేఱు, నీమనసులో గలయూహలె వేఱు, ఒక్కబా
హ్మకృతి యొక్క కావ్య మయి పల్కిన సీయిహలోకయాత్రలో
నీకను లల్లమూయు మిక నిశ్చలభంగి తపోవనంబునన్.

12. సౌ ర స్వ తే యు ల కు కృ త జ్ఞ త.

నాదు తావకాశీన్ము ధానవ్యవ్ష
ధార గురిసిపోబెరిగిన తలిరుదీవ
నాదు కవితాకుమారి, యీనాటి కిదిగో
పూర్ణహావ్యన లావణ్యములు దొలంక

సహజ లజావిలాసముల్ సంచరింప

మీయెడ కృతజ్ఞతన్ దెల్పు మీ దుదర్శ

నార్థమేతెంచి తిలకింపు డార్ద్రహృదిని
పల్లెల బుట్టి పెరిగిన పడతిగాన

మధుర వాక్సరంకరలతో మనసునలర
జేయునో లేదో, తనదు హృత్సమనెల్ల
నిర్మల ప్రేమభావమే నిండికొనగ
మీయెడ కృతజ్ఞతన్ దెల్పు మీదుదర్శ

నార్థమేతెంచె తిలకింపు డార్ద్రహృదిని
ఎంత రసభరితమొ, తనకెంత ప్రియమొ
స్వీయజీవిత గాధావిశేషములనె
చెప్పికొను నీమె, శాద్వల సీమలనుచు

పైకత ప్రదేశములు నిర్ఘరిణు లనుచు
కలవరించెడు నీమె గేయ కారణంబొ
మీయెడ కృతజ్ఞతన్ దెల్పు మీదుదర్శ
నార్థమేతెంచె తిలకింపు డార్ద్రహృదిని

13. ని ర్భా క్తా న ం త ర ము

ఈ భరత భూమిలో
నీవు నాటివపైరు
నిలువునా పెరిగింది
నేత్ర పర్వంబుగా

కర్న కోత్తమ నీవు
కడలి పోయిన సిదప—

ఈ యర్జునుల
యేకాగ్రతను జెంది
నీవు సలిపిన తపము
భావ ములించింది

తాపసోత్తమ నీవు
తరళి పోయిన పిదప —

ఏకాంత వీధిలో
హృదయ వేదనకోర్చి
నీవు పాడినపాట
నిండినది జగమెల్ల
కవి కులోత్తమ నీవు
కడపదాటిన పిదప —

14. క వి త ప స్త్రి

పరిపూర్ణ జ్ఞానంబున
పరిపూర్ణానందరేఖ బ్రదుకెల్ల మనో
హరమై యొక జపమాలా
పరమ స్నేహమున కవితపస్త్రి సుఖించున్.

ఏకాంత వాసమున ప్రే
మాకృతి బొలుపొందు నృప్తి మంజులభావ
శ్రీకలితుడగుచు కవితా
చాకంబున బడిన కవిత పస్త్రి సుఖించున్.

నేత్రములు మోడ్చి హృదయ
 ఘేత్రము నాధ్యాత్మికమున గీల్కొలిపి ఘరా
 యాత్రా సుకృతంబున తా
 పత్రీయమున్ విడిచి కవి తపస్వి సుఖించున్.

15. నందన

ఎందాక నీపాట
 హృద్యమై ప్రాకింది
 కోయిలా
 మాధుర్య మందులో
 మగ్నమైనందుకా?

ఎందాక నీకీర్త
 లెగబాకి పోయినవి
 మావి మొగా
 పరిమళము నీనుండి
 ప్రసరించినందుకా ?

ఎందాక నీపేరు
 ఇలమారు మ్రోగింది
 నందనా
 సుగుణంబు నీలోన
 చూపట్టినందుకా ?

స్వ ర్గ ద్వారము

(పూర్వ ఖండము)

1 ఆంధ్ర మాత

నిత్యసిందిరి నా హృదంతరములో నీ, తేజ మిన్నాల్లుగా
సాక్షాత్కారము జేంద నేడు తొలియాశావల్లదుల్ పూచె, మా
కక్షిగాంబులు తావకీన కరుణాకల్లోలి నీ ధ్యానచుల్
ప్రహేళిపవె మా మనోమలిన మంబా, ఆంధ్ర తేజస్విని!

మాతా, సుందరభావ మందిరములన్ మాయున్ని సుస్వాగతో
శతంబీ సృదుకంఠమెత్తినిను సంప్రీతిన్ సమర్పింతు మీ
ప్రాతశ్శోభలు సస్మితాననముపై ప్రాకన్ శుభాశీస్సుధా
పూతంబా కరమెత్తుమింక కవు లామోదింప నాంధ్రావనిన్.

తల్లీ, రాయలసీమపల్లి యల నాంధ్రత్వంబె రాపాడు, శే
లెల్లన్ విందురు తందనానపదముల్ విన్నింప, పల్నాటి వీ
గోల్లనంబుల కావు దంపతులు, బాహ్యద్విన్నులై పోదురే
తల్లీలామయ జీవితంబులను నిత్యంబున్ ప్రసాదింపవే.

విజయనగరాంధ్ర శిల్ప ప్రసీతలను
అల్ల పెన్గొండ ద్రాక్షాలతాలయముల
నా మధురకావ్య వల్లకీనాదమందు
అమృతకళ చింది పోషింపు మాంధ్రజనని!

సురభిభమయి, నవశోభా
 కరమై, ధర్మప్రసూన కలితంబై, భా
 సురజాత్యభిమాన ఘో
 త్కరమయి మా తెనుగునోట కన్నులు దనుపున్.

ఓ యాంభోజనని, స్వర్గ
 ప్రాయంబై తెనుగుభూమి పరిసరరాష్ట్ర
 శ్రేయంబుల నాజ్ఞించుచు
 హాయిగ మనవలయు వేల్పుటనశీజముగన్.

2 రా జ ర్చి

అదె తరంగ ఖురోద్ధాతమైన ధూళి
 యెగసి నలువలంకులఁ గ్రమ్మె గగనవీధి
 అంతలంతల వినవచ్చె నశ్వహేను
 తనకు నిరుపార్శ్వముల సైన్యతతులు నడువ
 నడుమ ధవళాశ్వమెక్కి, దిక్కులు నించి
 ప్రభలు వెలుగొండఁగా ఖడ్గపాణియగుచు
 రాజ్య విస్తరణాకాంక్ష రవులుకొనఁగ
 అల విపక్ష చమూ సమూహములు చెదర
 కదియుచున్నాఁడు మన యశోకప్రభుండు
 లీలఁ గబళింపఁ దలచి కళింగసీమ

కలియఁబడి సైన్యములు రెండు కదనభూమి
 ఘోరయుద్ధప్రకార సంకులముగాఁగ

శీర్షములు మ్రొదిలి తిరు స్వయసైన్య
 నీలు జయధ్వజము సేయ - కలలుగన్న
 నృపతి - తెలియఁడు పరిణామ మెట్టులగుచో -
 కదియుచున్నాఁడు మన యశోకప్రభుండు
 లీలఁ గబళింపఁ దలఁచి కళింగసీమ

నడచు మార్గములో చిరగడల చందు
 నందు బెనగొన్న తీవ లల్లంతసాగె
 హైందవ ప్రభుత్వ లుచునట్లు -
 తరువు లిల రాల్చె పూలు మొత్తములుగాఁగ
 హైందవప్రభు జయలక్ష్మి హాసముల్లు -
 యుద్ధభటు లార్చె, కేకలుఱ్ఱుత లూచి
 యాకసము నెల్ల దిగలాగినట్లుగాఁగ
 రాజ్య విస్తరణాకాంక్షి రవులుకొనఁగ
 కదియుచున్నాఁడు మన యశోకప్రభుండు
 లీలఁ గబళింపఁదలఁచి కళింగసీమ -

జరిగిపోయిన దారుణ సంగరమున
 అట్టే హతమైన శత్రుసైన్యములఁ జూచి
 వారి రక్తధారల నిజబాష్పవారిఁ
 గలిపి, హృదయంబు మాట నిశ్చలతఁగూరి
 'శీవితంబున యుద్ధంబుసేయ' ననుచు
 తీవ్రతరమైన భీష్మప్రతిజ్ఞఁబూని
 కదిలుచున్నాఁడు మన యశోకప్రభుండు
 మరల దరిశింప సువిశాల మగధసీమ.

ఏమి యబ్బింబో యియ్యది ఎంతోన
 హృదయ పరివర్తనముగల్గె నితనియందుఁ
 గావికుబుసంబు దాలిచె కర్ణపథము
 నందు జౌద్ధ బోధామృతమ్మనుభవించె
 ఛాతులను బంపె దేశ దేశల కెల్ల
 విశ్వసించిన మతము వ్యాపింపఁచెయ -
 కడలుచున్నాడు మనయశోక ప్రభుండు
 మరల దర్శింప సువిశాల మగధశిను -
 అతుల భారతవీర, ఘోరాతి ఘోర
 శత్రుభయదంబు, శుద్ధిరీక్ష ము హృదయ
 సంగరతలంబు, వైరాగ్య శాత ఖడ్గ
 మెత్తి కాముండు, క్రోధుండు, నీ ప్రబోధ
 మోహ మదిమత్సరుల, మోద పూర్ణమతిని
 నటికి నై చితి-నీడు రాచరిక మయిన
 ధర్మమునకోడి జన్మ సార్థకము గాఁగ -
 ఓయి రాజుని, శాంతి శోభాయుతమ్ము
 భరత ఖండమ్ము, నీ దివ్యపాలనమున

3 సంయుక్త చేటిక

నామృదుహస్తముల్ నలిగె, నైనను, నీశ్రమకెల్ల నోర్చి ము
 క్తామణులెల్ల నేర్చి, యొకదామముగూర్చినదాన. దీనినే
 ప్రేమతపస్వి కంఠమున బెట్టుదువో, జగమందు నన్న శో
 భమయు లెవ్వ రీచెలువ ప్రియమునందము చూఱినాడగన్.

ఈసౌందర్యము దైవదత్తమయి నన్నీచింతలోముంచె, నా
 కీసౌందర్యమే లేకయున్నయెడ, లేదీకాంక్ష నాయందు, లీ

చాసంధ్యాసతి చందమామ కవుశ్శంజేర్చి యోలాచ్చెన
య్యో, సలయుక్త మనోజ్ఞజీవిత మమం బూగింతువే తుమ్మెదా!

మాసంయుక్త స్వయంచరం బనుచు ప్రేమజాబగా బంచె తా
నీసర్వంసహయెల్లు నాజనకుఁ డీ యేతెంచు రాజన్యులం
దేసాంగత్యముజేతునో, తలపులెన్నేతోచి యీనాడు నా
లో సంతాపము గూర్చుచున్నయవి చాలున్ యావనామాసమున్

హృదయంబుఁకితమెచ్చి కొంటినిగ నే, పృథ్వీధరాకాంతుడీ
యాదన్ నాకులభింపడో. జనకుడేలా యింతవిశ్వమున్
పొదలంజేసెనో నామనోహరునిపై ముత్యాలహారమును మా
రదో నా తీవ్రతపస్సులో, నిక యుపూర్వంబక్షమాలాకృతిన్.

ఎంతలుసేసెనేవిధి, మదీప్సితమంతయు వమ్ముగాగ జ
న్మాంతర పాపకర్మ ఫలమంచుదలంచెద, లోనియాస, శు
ద్ధాంతసఖిజనంబునకు దాపకచెప్పితి నెన్నిమామలో,
కాంతలు భారతావనినిగాక పతివ్రతలెందు గల్గిరే?

మనదేశమ్ముపయిన్ చమూవితతితో మానుూదుగోరీ, కృధా
కనదుగ్రాక్షులు విప్పిచూచె-నెప్పుకై క్యంబేర్పడున్ హైందవా
వనిలో రాజులకెన్నడభ్యుదయ దివ్యానందమున్ గూర్చి పా
క్తనధర్మంబులు మ్రోగునో తరగలై కాలప్రవాహంబునక.

4 వి స ణి వీ థి

రారండు రండు రండోయి జనులార

రత్నాలు-వెల గలుగు రత్నాలు-సూత్నమా రతనాలు

వాసి వన్నెయు గలవి—రాసుంగ బోసితిని
హారాలు గట్టితిని—మీరు కొనరండోయి

విపుల గీర్వాణాంధ్ర విహణి వీరులను
వెల గల్లు రత్నాలు తల చూనికములు
రండు రారండు గారండోయి జనులార
మీరు నచ్చినవాని మీ రేరికొనుడు
ఆదికవి మునిచందు డయ్యె వాల్మీకి
తొలుసారి సృష్టి, వెన్నెల లిందు రాసాడు
హారమృతంబైన యట్టి నన్నులు
నేరి కూర్చిరి మరల నెన్నో హారాలు
అమృత ద్రవంబులో నద్ది తీర్చినవి
రామాయణాఖ్యమ్ము రత్నహారంబు

మును శకుంతల యందమున కనుగుణముగా
కాళిదాస కవీంద్ర కల్పితంబగు నిద్రి
శాకుంతలము పేర సరసమైనది దీని
రత్నహారము గాంచి రసికలోకము మెచ్చె
రారండు రండు రండోయి జనులార
తుల లేని రత్నాలు—వెల గలుగు రత్నాలు

ఇది చిన్ని హారంబు హృదయంగమంబు
ఖండ ఖండంతర ఖ్యాతి గడియించె
కాళిదాస కవీంద్ర కల్పితంబిదియు
ఒక యక్షకాంత బహిఃప్రణమైన
యా రత్న హారమ్ము—ఏరి కిష్టంబో

చేఱు దూతంబను మేలి నామంబు
నలిపి వేయకుడు చేతుల దాకి దాకి
నెలయిచ్చి కొనరయ్య విశ్వమోహనము

పనితంబున నుంచి ప్రఖ్యాతి గన్నాడు
భవ భూతిచేతిలో పరిపక్వ మొందినది
రామ చరితము పేరి రత్నాల హారంబు
కాంచి కన్నీటితో కడిగివేయగ గలరు
రారండు రండు రండ్డోయి జనులార
సంస్కృతోజ్వలమైన స్వర్ణహారము కొనగ

క్రొత్త పోకడలెల్ల కుదురుకొన నిర్మించె
దిజ్జాగ కవి కళారక్తి దిక్కుల కెగయ
కుండ మాలికపేర కొమరారు హారంబు
భావ రత్నప్రభా భాసమానముగాగ
రండు రారండ్డోయి రండ్డోయి జనులార
మెరుగైన హారంబు దొరక దీ హారంబు

రతనాల ప్రేమించు రసికు లెవ్వరొ
రతనాలు వెలగట్టు మతిమంతు లెవరొ
రండు రారండు రండ్డోయి జనులార
అలమయూరుండు సూర్యారాధనమున
శతరత్న హారంబు సంధించినాడు

పేటి కాంతరమున ప్రియము గొల్పిడిని
యీ నవోషః కాంతి యెరుగరోయెప్పుడు

భట్ట నారాయణ ప్రతిభాకృతంబు
 వేణీ సమాఖ్య నివ్వెర గొందజేయు
 ద్రౌపది మును దాల్చు రత్న హారంబు
 విమల మానసు లున్న వెలసేసి కొనరే

కళల నార్జించు లలిత హృదయుల కొరకు
 పురుషులకు పొలతులకు పొలుపొందు రత్నాలు
 కమనీయ మాధురీకలిత మైనవి కొన్ని
 విమల సౌందర్యంబు వెల్లిగ్రక్కు, నొక కొన్ని
 నన్నపార్వడు సుధా నవ్యకాంతులు జలికె
 భారతంబను పేర బరగు హారంబు
 అందాల లోతుల సందె వేసిన చేయి
 ఈ హార నిర్మాణమే కోరి కావించె
 తిక్కనార్యుని భావ దీప్తులం దెగబ్రాకె
 శంభుదాసుడు కొంత సమకూర్చె నిందు
 కొనరారె కొనరారె కొనరారె దీని-

హిమగిరి సానువు లెల్ల శోధించి
 అమలిన రత్నంబు లల్ల సేకూర్చి
 పెద్ద నార్యుడు కళావిభవంబు దోప
 అల వరూధిని హృదయము ముద్దుపేర
 దివ్య దామంబుగా తీర్చి తిద్దినది
 రండు రారండు రండ్లొయి జనులార
 రత్నావళింబుపై రక్తి మానకుడు

దేవముని చేతిలో దివ్య కీర్తనములూ
 పరిపూతమైన దీ భవ్య హారంబు
 ముక్కుతిమ్మన ముద్దు ముద్దుగా సమకూర్చె
 పారిజాతము పేర పలువుర మెప్పు
 బడసిన హారంబు ప్రజలార కొనరె.

ఇవి రత్నరాసు లిండేరి కొనుడయ్య
 వేమనమోగి పవిత్ర హస్తమున
 యేర్చి కూర్చిన మణు లెవరు గోరుదురా
 స్వచ్ఛమై వెలుగొందు స్వప్రకాశమున
 రండు రారండు రంజోయి ప్రజలార
 వెలలేని హారాలు—తులలేని రత్నాలు

5 నా ప్ర భూ

వలదు మనోజ్ఞహర్య సుఖవాసనలెవ్వియు - జీవితంబులో
 తలపునలేని సౌఖ్యములు - త్వత్కరుణారస చాహినీసము
 జ్ఞుల మధురాంబు పానములు నల్పదు చిన్నకుటీరసీమ, నీ
 చెలిమికి నాదూప్రాణములు సిద్ధముచేసితిరమ్ము నా ప్రభూ!

ప్రేమయొకండె నిన్ను వలపించెడు వస్తువటంచు నాదు హృ
 త్ప్రేమకు దోచిపోయినది, తీయని నాయనుభూతి యెల్ల నీ
 ప్రేమకు ధారవోసితిని, తెక్కలు విచ్చిన పక్షిగాగనా
 భామముచెంత వ్రాలుదుగదా, క్షణమాలిములోన నా ప్రభూ!

అల్లన కంఠమెత్తి ప్రియమారగ బిల్చిన, నాస్యంబుగా
పల్లవితంబుగా మృదుల భావనలన్నియు గుర్తునట్టి నా
యిల్లనివత్తు వియ్యోడకు నెయ్యోడకుం జనవింక, చేరు పూ
వల్లరి, నీవు వృక్షమపుప్రాకెద నీమదియెల. నాప్రభూ!

ఎన్నడు నీవులేవో, భువినెందును నేనును లేకుగాన, నా
కున్న సమస్త మీ వొకడవోయను వెట్టియె నాదిగాన, నీ
చిన్నెలులేని నాబ్రతుకు చేదయి తోచునుగాన, నన్ను నీ
కన్నుల కాగిలింతకడగా నొనరింపగరమ్ము నాప్రభూ!

నీ వొక బాటసారివయి నిల్తువు నా గృహసీనుచెంత సం
ధ్యావిపులాంధ కారముల నక్కట - ఆకలివచ్చి దీర్చి నీ
తోవకు చర్దిగట్టి పరితోషమునన్ పయనింపజేతు మ
దాభావ పరీమళంబు దనుపన్ తొలివెల్లులలోన నాప్రభూ!

6 నృప్తి మర్మము

ఈ వనాంతరసీమలో నెదిగియున్న
పాదపములందు కొన్ని నిష్ఫలముగాగ
కొన్ని ఫలపూర్ణములుగాగ గోచరించె
నృప్తిమర్మంబులివి బోధసేయుమయ్య.

కూడబెరిగిన తీవెల కొనలయందు
ఒక్కనన యందమొలికించు, నొక్కపూవు
కనులుపండువు సేయదే కారణంబొ
నృప్తిమర్మంబులివి బోధసేయుమయ్య.

మాశృగర్భంబు నందొక్క మనుతతో నె
జనన మొందిన సంతానమున నొకటికి
కనులు, అంధత్వ మొకరికి నునిచినావు
సృష్టిమర్మంబులివి బోధసేయుమయ్య.

అభిజనమువీడిపోక సుఖానుభవము
పడముచున్నా శొకండు, ప్రవాసి యొకడు
హర్షమున మీడు. గుడిసెలయందు వాడు
సృష్టిమర్మంబులివి బోధసేయుమయ్య.

ఆరజల్లిన గింజలు నాశ్రయించి
గలులునాశ్చుచువచ్చె ఖగద్వయమ్ము
ఒకటితినిపోయె, వేతొకడుఁకబోయె
సృష్టిమర్మంబులివి బోధసేయుమయ్య.

ఇలను సంసారభారమ్ము తలనుదాల్చి
సేయుచున్నవాడొక్కడు జీవయాత్ర
చేతధరియించె సన్యాసి శిథిలపాత్ర
సృష్టిమర్మంబులివి బోధసేయుమయ్య.

పయన మొనరించుచున్న యీపాంధజనుల
అడవి నడువీధిలో ప్రవాహమునబడిరి -
ఒకడు దరిజేరె, అనువుల నొకడుచాచె
సృష్టిమర్మంబులివి బోధసేయుమయ్య.

కృమ్మకొనివచ్చు గాఢాంధకారముదె
నడకసాగించు నొక్కడు జడియబోక

పండువెన్నలనొక్క డేడ్వంగసాగె.

సృష్టిమర్మంబులివి బోధసేయుమయ్య.

గాఢనిద్రా సుఖంబున కనులుమూసి

ఁజకవెట్టెడు నిరుపేద తరులనీడ,

రేయిజాగరణమునేసె శ్రీయుతుండు

సృష్టిమర్మంబులివి బోధసేయుమయ్య.

అమృతమయభండ మల్బిన యతవొకండు

పూనిత్రాగెడుచో నొక్కబోసె-నొకడు

ఒలికిపోయిన మధువు డిన్నెలకునించె

సృష్టిమర్మంబులివి బోధసేయుమయ్య.

7. వెట్టి పాట

వెట్టిపాటలనే నాలపింతు ననుచు

కలవు బోడుశెల్లకిచ్చిపోకడలె యనుచు

నవ్వుకొను లోకమునకు వందనము లిచ్చి

స్వామి, నీనుగూర్చి మాటికి పాడుకొందు.

ఈ కవిత్వపు పిచ్చి నా హృదయసీమ

పరిణతి వహించుకొలది, దుర్భరదురంత

వేదనామలీమన మగు విశ్వమందు

మెలుగుదారుల కవలియంచుల జరిగెను.

భావనోన్మాదమో, ప్రేమభరమే తద్రజి !
 సాదుకొనుచున్న నోచిన్న సాటలోన
 కాంచుచుందును నాట్యగతులయందు
 చిత్త మలరించు పృథిభావిశేషమెట్ల.

8. స వ్య స ం దో శ్చ ం

ఇచ్చినది నాకెల్ల
 పుచ్చుకొంటివి స్వామి
 ఏ నొకడె మిగిలితిని
 ఇలకు భారబుగ్గో
 ఆకలి దహిస్తుంది
 అమితమైనది దప్పి
 అక్రందనంబులో
 అల్లాడినది జగతి
 పుచ్చుకొంటివి స్వామి
 ఇచ్చినది నాకెల్ల.

ఇచ్చితివి నాకంచు
 నెడద బలంగితి నపుడు
 పుచ్చుకొన్నంత నా
 గోలుపు దూలినదిపుడు
 ఈ చేతలకు సర్థ
 మెవరు విరిచేవారు
 నాటికే నేటికీ
 నవయుగంబుగనూతె.

నవ్వసందేశ వీ
 గానాద మాధురియె
 నా హృదయమెడల
 నాటుకొని పోయింది
 పుచ్చుకొన్నది మరల
 ఇచ్చి పోదువు స్వామి
 తెచ్చినది నీ కంచు
 తెలిసిపోదువు స్వామి.

9. గు రు స్క రణ

కరుణావాహిని నీకనుగవ సమగ్రస్ఫూర్తితోభిల్ల పెం
 దెరలో చీకటిలోనటించు మదికు తేజుబు గల్పించి నా
 చిరు ప్రాయంబున తోవసూపిన నినున్ నేవింతు నాభక్తి త
 త్పరతన్—ప్రాథమిక ప్రసిద్ధగురుదేవా, నానమోవాకముల్.

పరమార్థంబులు సృష్టిలోగఱపి నవ్యాధ్యాయముల్ విప్పి. య
 క్షరముల్ నేర్పితి: భావిజీవితశుభాశంసల్ ప్రవర్తించునీ
 కరకంజంబులలో సుధారసమువాకల్ వాగులై పారె, నీ
 పరముల్—ప్రాథమిక ప్రసిద్ధగురుదేవా, నానమోవాకముల్.

తరుణార్కుం డుదయించువేళలకు నిద్రామాంద్యముందొచ్చి. చె
 చెర నేతెంతునుపాతశాలకు భవత్సిద్ధాంతముల్ చాట నె
 వ్వరికింజెల్లును, నీవునేర్పినది సర్వస్వంబు నే నేర్పితిన్
 త్వరలో—ప్రాథమిక ప్రసిద్ధగురుదేవా, నా నమోవాకముల్.

హృదయక్షేత్రములో న
 మృదమున నీవిడినచైరు పోబెరిగి ఫల
 ప్రదమయ్యనేడు నీమృదు
 పదసీమల వ్రాలిపోదు పాశమికగురూ!

రమణీయవివ్యభోధా
 క్రమశిక్షల మేలుకొల్పి కరుణింపగ, త
 త్వము నెఱిగితి మీకడ నా
 శ్రమవాసమునందువోలె పాశమికగురూ!

నందన భావమ్మున మి
 న్నందగ జేసితివి తండ్రి, యభినవకళికా
 బృందము తలసూపెను హృది
 వందనశతములు—నమోస్తు పరమగురువరా!

10. స్వర్గీయ రాయలసీమ చిత్రకారుడు (శ్రీ సి. యన్. వెంకటరావు గారు పెనుగొండ)

ఉ॥ యాత్రముగించి యీజగతియందు మించితివయ్య పావన
 షేత్రమునెన్నడో, కళలు జమ్మపుతావక దివ్యభావనా
 నేత్రములింక, నీహృదయ నిర్మలతన్ దలపోసి లాకమో
 చిత్రకళా విశారద! రచించెడు మాటికి కేలు మోడ్పులన్.

మ॥ అల పెన్గొండనివాసులై, సుకవితావ్యాసంగముల్ నల్పి పె
 డ్దలు మున్నేగిరి. అల్లసాని పెనిచెన్ ద్రాక్షాలతల్, పారిజా
 త లతాంతంబుల ముక్కుతిమ్మన లనతౌర్వభ్యముల్ నింపె రా
 యలు పూజింపడె ద్రావిడీ మధుర కన్యామ్మన్ సౌందర్యమున్.

మ॥ అల పెన్గొండ నివాసివైయచటి శైలాగ్రంబులన్ మేఘు మా
లలసొందర్యముజూచి చొక్కితివో, తత్త్వాంతంబులన్

పూచు పూ

పులకున్ చేతులు మోడ్చి మొక్కెదో, తపంబుల్ నల్పెదో

పొంత ప

లైల వాసించు సుగాలికన్నెల కళాశ్రీలన్ ప్రశంసించుచున్.

మ॥ ఎటులీ, భారతభూమి నిన్నెడసిమో మెత్తున్ విషాదాప్తి, వేం
కటరాయాగ్రీణి! నీయశోలతిక లింకన్ ప్రాచ్య పాశ్చాత్య ది
క్షటముల్ ప్రాకినవెంత ధన్యుడవో! పూతంబైన నీ నేవలో
నటనంబొడిసె భావనాబలము సంధానించు శాంతిప్రభల్.

ఉ॥ జీవిత మంతరాయములజిక్కి కృశించు కొలంది, నీ కళా
నేవ ఫలించి పోయినది చేరువ నీ పొదరిండ్ల ముండ్లలో
తీవలుప్రాకిపోవు ప్రకృతిన్ దలపించుచు, చంచలాలతల్
ప్రోవులుగట్టి నిల్చినవి పూర్వము నీ రచనానుభూతిలోన్.

మ॥ నిను పౌరాణిక వృత్తముల్ కలపగా, నీచిత్తమానంద భా
వనలో దేల్చగ నిర్మల ప్రకృతిశోభల్ చిత్రనిర్మాణ కా
రణదక్షుంబగు నీదు హస్తము చెమర్చన్ బోలు, నీనేత్రముల్
ప్రణమాశ్రుల్ గురియింపబోలు, తలపుల్ తాదాత్మ్యమున్
బొందగన్.

మ॥ రతనాలెన్ని యడంగిపోయిననో యశారా, ధాత్రిగర్భంబున
వెతకన్ జాలిన పుణ్య డెవ్వడో, కళా విష్కారమున్ జేయ నీ
బ్రతుకే నల్పదియైదు వత్సరములన్ భాసించె, నీమూర్తి చి
త్రితమైపోయిన యాత్మలన్ మరల నుద్దీపించునే తత్ప్రభల్.

ఉ॥ రాయలసీమలో మృదుతరంబగు నీకళ యస్తమింప నే
 డీయొక శిల్పకుండు. గళమెత్తి మహోగ్రత నేడురయ్య, ఏ
 చాయల శిష్యవర్గములు శాంతి వహించితిమెందు, రమ్మ నా
 తీయనిగీతిలో స్మరణ దీప్తులుగాల రహస్యభంగులన్.

11. గంజి కేంద్రము

కనుడోయీ యిట గంజికేంద్ర మిటు లాకర్ణింపు డాకొందన
 ధ్వని హస్తంబులు మట్టి పాత్రలు వహింపున్ దీనభావంబు లా
 ననసీమన్ రహింపుగా ముసరుచున్నా రెంత దారిద్ర్య మీ
 జనతన్ మింగగ వేచియున్నయది దుష్కలంబు ప్రాపింపగన్॥

ముదుసళ్ళు, స్త్రీలు పురుషులు
 పెదవులు తడియారు చంటిబిడ్డలు మెయిప
 య్యెదలేమి సిగ్గు మరచిన
 సుదతులు గలరిందు, త్సుదకుసాలి నడచుచున్

పరిశీర్ణంబులొ, లగ్ని కాహుతులొ, లేవా వీరికిన్ మున్ను కా
 పురముల్ నేసిన పూరిపాకలు లవంబున్, కూలి ధాన్యంబు లి
 వ్వో రైతుల్ దగగొన్న వీరిగని పాపం బంచు నే యమ్మయన్
 కరుణన్ బిల్చి జలంబు గ్రోచ్చిదొ, మహోగ్రింబయ్యెనే దేశమున్

చెఱువుల్ నిండినచోట, సస్యము శుభశ్రీ వెల్లు నచ్చోట నువ్వరి
 ధర్మంబులు గల్లుచోట సవరింపన్ రావె దైవంబ, ఈ కొఱ
 ప్రాణంబుల నున్నవారి బ్రతుకుల్, కూడిచ్చి నీరిచ్చి సోదరులారా,
 బ్రతికింపు డాత్మసములన్ తత్సజ్జలై మారలున్॥

కనులే కానగరాని యంధు డొక డీ ఘంటా పథంబేగు, తీయని!
యిల్లాలి కరంబు నూతగొని యీ యున్మోన్య భావంబు ప్రాక్తన!
దాంపత్యము భావలోకమున నేకాంతంబుగా జూచి, పూచిన!
గీతంబులు చల్లరా సుకవి, నీచే బండు సర్వస్వమున్॥

12. స మ స్తే

రమణీయంబులు శృంగమాలికలు, నేత్రానంద సంఘాయ వ
ప్రము, నానా తరువాటికల్, ప్రకృతి సాభాగ్యంబు ప్రాచీన కా
లము పోషించిన వైభవంబేదియొ ప్పిన్, నాదుడెందంబు భ
క్తిమయంబై పులకించుచున్నది నమస్తే దివ్యగిర్యగణీ!

కల్యాణదుర్గ పురమున.

కల్యాణ సమంచితంబుగా నెలకొని కా

శల్కంబు నెరపుచుంటివి

కల్యాణ గిరింద్ర, నీకు గావించునతుల్.

గగనంబంటె దొయంటవో హృదయమార్గంబంటె నీశోభ, నే
రుగ దూరంబుననుండి చూడదగు నీరూపంబు, ఏమాని నీ
దు గుహాగర్భములో తపోనియతి లోతుల్ గాంచె నాధ్యాత్మిక
ప్రగతిన్ జాపెడు నీగభీరత, యహోరాత్రంబు భూభృన్మణీ!

13. స ం క్షా ం తి క న్య లు .

వింతగ పూచెకన్నులకు విందుగ గుమ్మడిపూలు, పల్లెలం
దెంతటిరామణీయక మొ - యిచ్చట నుయ్యెలలూగి యివ్వనీ

ప్రాంతములందు నాకు కోపవచ్చిన కన్నెలమండ హాస సం
క్రాంత మనోహరత్వము పురాది వసంబులనాస గొల్పెడిన్.

నింతముదావహంబగుచు ప్రేక్షకులన్ దనియింపసాగె సం
క్రాంతి దినోదయ ప్రకృతి, కన్నెయొ కర్తుక స్వీయసత్కళా
కాంతుల నారజల్లి చిరకాలపు టాంధ్ర తపస్సు పండిన
స్థైర్యము ముగ్ధిగదీర్చి. కనుకెప్పులు వాల్చక చూచునందమున్.

ఒకఁగూడేరిన కన్యకామణి, పృథ్వితోద్యచ్ఛి రస్నాత, సూ
ర్యకరాళిన్ నిజసిల కుంతలము లారన్ వైచి, పూజా పృసూ
నకముల్ పథ్యైరమందు బోసికొని బృందన్ జేరియర్పించు, గా
నకళాగర్భముజేల్చి తెల్లునుడు లందంబుల్ ప్రవర్షింపగన్.

ఒక పేదయింటి బాలిక

మొకమంతయు కనులుగా పృమోదించి. రసో

త్సుకయయ్యె నవ్యవస్త్రా

దికములు సంక్రాంతి పర్వదినముల గనుచున్.

ఈనవ్యాంధ్ర సుపర్వసారము లిట్లేతేర, ప్రాచీన లీ
లానై పుణ్యములన్ స్మరించుకొని బాలల్ కూడి నిత్యోత్సవ
శ్రీనాట్యంబుల దేవకన్యలు వోలెన్ తేజరిల్లన్ పృథ్వా
తానందాభ్యుదయంబులన్ తెలుగు ప్రాంతంబెల్ల శోభిల్లెడిన్.

14. స ం దే హ ము

హారాలు గూర్తునా

పారబోయుదునా

హృదయార్థవము నుండి
 వెదజల్లబడు చుండె
 అన్నియు రత్నాలె
 అన్నియు రత్నాలె
 రమ్య హర్మ్యములోని
 రమణిచేతుల బడునో
 పూరిపాకల పేద
 రాలికే దొరకునో.

హృదయ వనిలో నుండి
 వెదజల్ల బడుచుండి
 అన్నియు కుసుమాలె
 అన్నియు కుసుమాలె
 ఆనలే లేని స
 న్యాసి యడుగుల బడునో
 అవని పాలించునా
 యధిపుమెడలో బడునో

పారబోయుదునా
 హారాలు గూర్తునా

హృదయ గర్భమునుండి
 వెదజల్ల బడుచుండె
 అన్నియు గీతాలె
 అన్నియు గేయాలె
 ఆకసంబున చుక్క

లంటిమా యంబగునో

కరుణగల నాస్వామి

కష్టపీఠుల బడునో.

హారాలు గూర్తునా?

15. తెలుగు శిల్పి

ఎవ్వరీ శిల్పకళల సృష్టించినారో

కొమరుగులుకు నాగార్జున కొండలందు

సాత్వికానంద రసధుని, చక్షుయుగము

నందు స్రవించుచు, వదన శోభాతిశయము

తపము సూచించు, మధుర శాంతతన దించు

ఓయిశిల్పి, నీజీవితాధ్యాయ మెట్లు

గడచె, కడుపునిండుగ బువ్వగలిగెనా, దు

రంత దారిద్ర్యబాధ నిన్నలమికొనెన

విశ్వమోహనమగు దివ్యవిగ్రహముల

చరమ జీవితమెల్ల దాపరిక మిడితి.

కవితయన చిత్రకళయన్న గానమన్న

నాట్యకళయన్నచో మహానంద మొంది

లలితకళలందు హృదయ మర్పణముసేసి

ఆవరించిన కాలము లంతరించె

ఈ కళారాధకుల ఋణమెప్పుడు తీర్పు

కొనునో, భరతఖండము — విశ్వజనని చూపు

లెప్పుడు ప్రసరించునో వీరి యెడలతండి!

స్వ ర్గ ద్వార ము

(పూ ర్వ ఖం డ ము)

16. స కృ తి స ం దే శ ము

— 0 —

స్వామి వచ్చునటంచు సందేశ మిచ్చి
 ప్రేమంపుదూతిక ప్రియమొనరించె
 “ఉపకార కృత్యంబు నొనరించునీకు”
 “నెప్పుడు కృతజ్ఞతయే జెప్పికొందు”
 అనుచునా చెలికత్తె నవ్వలికనిపి
 మనమెల్ల పొణయొక మగ్గుమైపోవ
 ఉద్యానవన విహారోత్సుకత్వమున
 సద్యోజనిత భావ సంభ్రమంబలర
 కుసుమాపచయమున కొంతకాలంబు
 మనలి యాతోటలో — మంజులసాంస్య
 కాంతులొకసమున గలిసికీడింప
 చెంతనా గృహసీమ చేరబోయితిని.

నానాధుడే తెంచు నాగృహంబునకు
 ప్రాణనాయకుడు, నిర్భరరాగ శీలి
 నవనవానంద సంధాయ కుండతడు
 ప్రవిమల సౌందర్య భావతత్పరుడు
 నాయందు గల్లుగుణ ప్రకరణంబె
 తీయని భావానా దివ్యమార్గంబె

ప్రాణనాయకునందు పరిమళించెడిని
 నానాధుడే తెంచు నాకోసమునుచు
 కోరికపై కోర్కె కొందలపరుప
 కాఱచీకటి గ్రమ్మి కడలెల్లముంప
 విజన ప్రదేశంబు వెదకి వేచితిని
 నిజము — పురాపణ్య నిచయంబు పంథ

చంద్రబిందుదోచి చంద్రికల్ బరపె
 సాంద్రమేఘము నిజచ్ఛాయలో ముంచె—
 ఖగరుతంబులు చెట్లకలకలబల్కె
 గగనంబు నిశ్శబ్ద కలితమైపోయె
 తళతళ వెలుగొంది తారకానమితి
 తలదాచె రోదసితల గర్భసీమ —
 నానిరీక్షణములో నయనముల్ వాచె
 ప్రాణనాయకు జాడపరికింపనైతి.

గాఢనైరాశ్య భగ్నాంతరంగమున
 మూఢభావములోన మున్గిపోవలెనొ
 ప్రకృతి సందేహైక పారవశ్యమున
 సుకృతాత్మనై నేను సాక్షిపోవలెనొ
 ఓనాథ నాకూర్చియున్న దామంబు
 నానేత్రధారలో నల్గిపోయినది
 తాకినంతనె వీణ తంత్రీస్వనంబు
 నాకంతరవములో నవసిపోయినది
 నీ సమాగమములో నెలకొన్న ముఖము

మోసపోయిన మీద మొనయు దుఃఖించు
 భ్రాంతియైదోపగా ప్రణయిని యింక
 చింతా పరంపర చివికిపోవలెనొ
 ప్రకృతి సందేశైక పారవశ్యమున
 సుకృతాత్మనై నేను సాక్షిపోవలెనొ.

17. నా స్తి ఇ హ ప ర చింతా

పాటయే నేనగుచు

పాటలో నిండాను భావమే నీవగుచు
 పాట యీలోకాన ప్రవహింప నేఱులై
 పరచింత నాకేలరా
 ఇహచింత నాకేలరా

పాటలో నీమాట

పాటలో నీయాట
 పవలు రేలును గాంచి పరవశతనే కాంతు
 ఇహచింత నాకేలరా
 పరచింత నాకేలరా

పాట యాకాశమై

పాటలో నీవాక్క- పక్షివై పరతేర
 పాటలో — నీలోన పరమాగ్ధమే గాంతు
 పరచింత నాకేలరా
 ఇహచింత నాకేలరా

పాటతో జన్మంబు

పాటతో మరణంబు

పాట నీకూ నాకు ప్రణయానుబంధంబు

ఇహచింత నాకేలరా

పరచింత నాకేలరా.

18. స్వామి రామదాసు

ఓసన్యాసి, సమస్త సాధుజన సౌఖ్యోల్లాస సుభాషి, మో
తొనక్తిన్ బులకించె నాహృదయ కోశంబెల్ల, రావయ్య బో
ధాసూక్తుల్ వెలయించి నాకును భవత్సందేశ మీవయ్య నా
యీనంసార వివద్దశల్దొలగ, స్వామీ రామదాసూ, త్వరన్.

విమలత వస్త్రి, మొన్నయరమిడుడు లోకము వాసె మొన్ననే
రమణ మహర్షివోయె, మధురంబగు నీదర హసరేఖ వ్యా
ప్తయుగనె నేడు నర్వ భవబంధములన్ తేగద్రెంచి, రమ్మ సు
యమివర! రామదాసముని, యవ్వలి తీరమునందు జేర్పగన్.

నాకుపదేశమిమ్ము గగన ప్రిసవంబు, మహాత్తర ప్రభా,
స్థికము దైవమందు రదినిర్మలమైనది జ్ఞానమా — తద
స్తోక సుధాస్రవంతి కొలచుల్గని యీదిన వారల్లె నీ
లోకములోన ధన్యులని చూడ వహింతురె సాధుపుంగవ.

హిచువత్పర్వత శృంగభూములను నీవేతేరగా నీచుహ
త్వములెన్నెన్నో వదింతు, వివసర్పంబుల్ మహామృష్ట, న
త్వములందందు నినున్ స్పృశించి ఒక బాధక్ గొల్పవంచున్ అమో
చుము నీవృత్తము రామదాస మునిలోక గ్రామణీ! చూకిటన్.

19. శ్రీ అనంతాశ్రమ సంధ్యోనము (కొత్తచెఱుపు)

ఇచటగలడేమొ పృథువు - నేనీజగాన
హృదయమర్పించి వేచితి నెనరికొఱకు
సర్వమును ధారవోసితే న్నామి శోజగు
ఇచటలడేమొ పృథువు - నేనొందనిలుతు.

ఎవరోయీ యిటకావి తాల్కు - జగంబే సర్వమున్ మిథ్యగా
నవలోకించిన నాధుమూర్తులు - మహద్విద్వైవ్య తేజస్వలీ
నవవిద్యా పరిపూర్ణలీశ్వర కవానందైక లాలాత్ములు
త్సవ మీనాడు మదీయ నేత్రము కంఠస్థోతి దీపించెడిన్.

గిరిశిఖరంబు హాయిగలిగించెడి చల్లని మారుతంబులీ
వరిసర వృక్షశాఖకల బల్కెడి పక్షుల నిశ్వసంబులీ
శ్వరచరణాంబు జాతముల జాడలువట్టిన మీతపంబు మీ
సరళ హృదంతరంబు నొక స్వర్గము గాగను పట్టెనిచ్చుటన్.

ఇటజలాశయ వీచుల హృద్యగతుల
సృత్య మొనరించు బండు వెన్నెలయట్లు
భగవ దాలింగనమున మీ పరమకాంత
హృదయములు లాస్య మొనరించు నిహముమతి.

వేదసారంబు లిచ్చోట వెల్లివిరియు
ఉపనిషత్సేర భంబు లుజ్జులలూచు
జ్ఞానవైరాగ్య బోధలీ సానుతలిని
ఈయనంతాశ్రమము నందు హాయిగొలుపు.

సాంధ్యరాగాష్ట్రమృ పక్షములుదాల్చి
విహగ సంతానములు గాన వీధిదేల
భూరజోంకితములు—ధేనువులును నిచట
దారిబోలేవు తన్మయత్వము వహించి.

20. న నూ ధి

నేనొక పాట పాడితిని నిశ్చలత భావ ననూధి లోనక
శ్లోసల మోద బాష్పములు గూరిచి, నీవది యాలకించి నా
పై నభిమానమూనెదని ప్రత్యయమున్నది కానినాడు—అ
వల్లనవనంబులోన జపమాల ధరించెద శాస్త్రతంబుగన్.

ఇంతటి శోకమేటికి వహించెదు నాకయి నిన్నుజూతునే
కాంతమునందు నంటివి దయామయ, తీవ్ర నిరీక్షలోన నా
స్వాంతము క్రుంగి పోవుటలు స్వామి యెఱుంగని దేమితెదు జ
న్మాంతము నేడిపింప పరమార్థము దాచితివేమి యిందుఁబోన్.

ఎందరొవచ్చి యాత్రలు ముగించిరి, వారిడినట్టి కాన్క లీ
వందగ నేను జూచితిని యక్కట! యెంతయు దూర భూమి మ
స్థందీరమున్న వీడి పెడమార్గము లెన్నియొ త్రొక్కి త్రొక్కి నే
నిందు గమించితిన్ కనికంపపు ఘోర తపఃప్రయాసమున్.

ఈయాత్రా కలకలమున

నేయెడ వసియింతో యెరుగనించుకయుచు, యా

తాయాత జనంబులు బదు

నీయరు నాప్రార్థనంబు నెవరి నడిగినన్.

నీనవగీతిలో మహిమనిండినదండు వచింపలేను నీ
 ధ్యాన సమాధినున్న జడ దారుల నేరక మేటినంచు నీ
 తో ననలేదు. నన్ను వెలతో జన నీయకుమంతె చాలు ఆ
 మ్మానవనంబులోన జపమాల ధరించెద శాశ్వతంబుగఁ.

21. అంక సప్తకము

అరదంబెక్కి- విదూషక ప్రవరుతో నాఘేట కాతూహలా
 తురతన్ కణ్వాననంబులో దిరుగుచున్ దుష్టంతుడయ్యా శ్రీమాం
 తర భూజంబుల చేరువకొ ప్రియసఖి నర్మోక్తులాలించు
 మందరి దిచ్చించె శకుంతలన్ మదన బాధా సంభృతోన్మోదయై
 విరహతోత్కంఠత పూరు వంశమణి, పృథ్వీనాథుడ వ్వుత్తమున్
 పారి మాధవ్యునితో వచించి యతనిన్ పొమ్మంచు నావాస్తీ నా
 పురి కంపెన్ నిజమాతృ వాక్యమున, సమ్మోదముతో తాపసో
 త్కర సంరక్షణ కార్యమూని నిలిచిచెన్ .ధర్మంబు పాలించుచున్
 గ్రాహ్యోపాంతము హుశ్చర స్మృగతతిన్ ఖండించి మానీంద్రీ స
 ద్భావానంద కరంబుగా జనుచు పొంతన్ దివ్యకుంజాంత రో
 ద్వి వల్లితత బవ్వలించి విరహార్తిన్ దూగు నక్కణ్వా పు
 త్రీ విశ్వాసము ముద్దులాడె ప్రభు వందేకాంత దేశంబునన్.
 కరిపురికిన్ ప్రయాణముగు కణ్వుని పుత్రికజూచి భావనా
 పరవశతన్ దపించె వనపాదపముల్, ఝరులేచ్చె, మాతృ హృ
 ద్వరములు విప్పి పతులు వ్యధాభర భుగ్గుములయ్యె, కణ్వుమన్
 త్వరితమె సాగనంపెను సుతన్ నిజశిష్యుల తోడుపంచుచుకా.

అలదూర్వాసుని శాపకారణమునన్ జ్యౌభర్తచేతో గతిన్
నిలుపన్ జాలకపోయె సుంతయును తస్వీ ప్రేమ సామ్రాజ్యమున్
కలతకా బొందుచు నంగుళీయకముబో, కన్నీరు రాల్పన్ శకుం
తల గొంపోయె నభోంత రాశమున నంతన్ మేనకా కాంతయున్.

వైవర్తండు పుడంగు శీయకమునీగా శాపమోక్షంబునన్
భావంబెల్ల దపింప రాజవరుడున్ వారించె నయ్యుత్సవ
శ్రీవాసంత దినోదయంబున, వనోర్విన్ జెంది దుఃఖించె వాం
ఛావీణౌ మృదుతంత్రి చిత్రపట వీక్షాలీలమై వీలగన్.

బౌరా! యింద్రునికోసమై సురప్రణయానంబు గావించుచున్
మారీ చాశ్రమ వీధులన్ బడి సుధా చూఢుర్య ధుర్యోత్తులన్
గారా మొప్పుగబల్కనిల్పె సుతునిన్ కాడింట, దైవ ప్రభా
వారంభంబున ప్రేయసిన్ గనె విభుండానంద ముప్పొంగగన్.

22. ఉత్తరుని విజృంభణము

ధరణి ధూలులు మింటికెగయగ

ధారుణీతల మదరి పోవగ

కరితురంగ భయంకరంబుగ

కదితె సైన్యములు

భీష్మభయద జ్వాలలవి గో

ద్రోణరుంధూ నిలము లవిగో

కరితురంగ భటోత్కరంబుగ

కదితె సైన్యములు.

విజయ కేళన మభ్యక్తి ధ ల
 వినరుగాడ్పుల పటపటధ్వని
 వివిధ దిక్కుల మారు మోయియగ
 వెడలె సైన్యములు.

గుములు గుములై గోగణంబులు
 విశ్రుతాంభారవము లెగయగ
 విరటు నగరము లంత లంతల
 విడిచి పరచెడిని

విపుల సేనామధ్య గతమై
 విరిసికొని పరతెంచు రథమున
 వెలుగు దుర్యోధనుని కన్నుల
 వెడలె నిష్పకలు.

అర్ణవము చెలరేగినట్టుల
 అభ్రహ్మోషము లలమినట్టుల
 కదలివచ్చెడి తీవ్రభంగుల
 కర్ణ రథమదిగో

మొరయుచున్నది తూర్యనాదము
 మ్రోసె శంఖ గభీర రవములు
 ఉగ్రమైరణభూమి గనుగొన
 నుల్లమది రెడిని.

“పతిచు నల్లచె పశుగణంబులు
 పట్టకొనుడచె చెదరిపోయెడి

పక్షములు తెండ" నెడిపలుకులు

పరచె వాషీనిలో.

రా కుమారా! తెమ్ము సమహో

త్రేకమున నిక బయలుదేరుము

నీకు నీడగువారు గలరే

నిఖిల లోకములో.

అని గవాధ్యక్షుండు పలికిన

వినుచు నుత్తరుడంత కోపా

వేశమున మెయికంప మొందగ

వినిచె నిబ్బంగిన్

ఎందుకో ఘర్షాంబు పూరము

క్రందుకొనె నుత్తరుని కాయము

సందడించెనొ భావమంతయు

సమర భూములకున్.

దక్షిణమునకు జనకు వెంబడి

తరలిచనె రథ చోదకుండును

తేరుగడపగ నింక నెవ్వరి

దెత్తునని పొగులున్

తనదు శౌర్యము, తనదువీర్యము

వనితలకు నంతఃపురంబున

వినుతి సేయ దొడంగె నశ్వుడు

వేయి విధములుగన్.

నాశతాంగము నడప దొరకొను
 నాకు సారథి లేడె యొక్కఁడు
 లోకములు మూడెదురు పడినా
 లొంగి పోజేతున్.

తనుగ వాధ్యక్షుండు పొగడిన
 తనుపు నెరుగడు మనసు నెరుగడు
 తమ్ము పొగడగ నల్పులిలలో
 నమ్ముదము గనరే

తన యశోవల్లికలు బెంపగ
 తలరుచున్నదే లోకమంతయు
 తనరు స్వాస్థ్యాగమోడు
 ధాతిలో నింకన్.

సలుపవలె కర్తవ్యమొకడే
 ఫలము దై వాధీనమనుచును
 పలుకుచున్నది గీత - వినరో
 భావ గర్భముగన్.

23. శి వ భా ర త ము

కవి ఋణము తీర్చగలమో
 శివభారతము కవి ఋణంబు శేషసుకవి, మా
 కవితా వసంతం బుణమును
 నవమాధురి దొలకె తెలుగునాట వెలయుగన్.

కవి హృదయము ఋషి హృదయము
నెవరో యితాకు వారణేనభ మందో
దవు దవుల వెలుగు జాబిలి
కపుగింట గొనంగ శిశువు కాంక్షించు కదా!

సందర్శన సుభాషణ
సందేశ విశేషముల కుచవి గొనిమీకై
డెందంబు విప్పివేచిన
దిందొక సాహిత్య సమితి తృష్టాతురమై
శిన భూపతి చరితంబొక
నవనీతపు ముద్దయగుచు నలరారినదో
కవించ్రద. అమృతధునిలో
నవగాహ మొనర్తురయ్య అతిపుణ్యాత్ముల్.

తొలినాళ్ల కృష్ణ భూపతి
అలసాని కవీశ్వరునకు నర్పించె మహా
జ్వలయైన గండ పెండెర
మొమిన్, మటిపడసినాడ ఏమాకరుడవే.

తానా జీమ్యుతిలో, సు
జ్ఞాన జలధి రామదాసు చరితను నాంధ్రో
ద్యాన వనాంతర కోకిల
గానము విని పరవశులముగామె కపించ్రదా!

ప్రాచీన ధర్మబోధలు
పూచెను నీ భారతమున, పాంకారెడు నా

రాచరికపు మర్కంబులు
వాచంయమివగుదొ రాజవచ్చుడ వగుదో!

పారాయణ యోగ్యముగా
మీరచన పవిత్రమయ్యె, మేలుకొలిపెనీ
భారతము, ప్రాచ్య పరిమళ
పూరంబులు వెలసె మోద మొనగి తపస్వి!
హృదయార్పణమని తనలో
నుదయించిన పద్యములు బహుకృతిగామీ
కొదవించె స్వీకరింతురు
గద, రాయలసీమ మధురకవి థన్యుడుగన్

24. క ట్ట ముంచి

రసికవతంస, నీవును దొరంగితి భౌతిక కాయమింక సాం
పు నడలె తెల్లు సాహితీకి పోయిరి నీకును మున్నె యెందఱో
కునుమము లొక్క డొక్కడె నికుంజములో నిటురాలిపోవ జూ
చి సాలసిపోదు, నేను విరచించిన గీతికలోన భావమై.

నీరమ్యంబగు జీవితంబమృత సందేశంబులన్ గూర్చి యాం
ధ్రాగ్రణ్యంబులు పూలుబూచినవి, సాంద్ర్యంబై పీసాళించె త
త్సరభ్యంబులు దేశమెల్లడల నీసాన్నిధ్యమే రామలిం
గారెడ్డి, కఠినయ్యెనంచు మదిలోకంపింతు నత్యంతమున్.

పసితనమున రచించితి
రసాంచితముగాగ మృదు కళాకలితముగా
ముసలమ్మ మరణమాద
ర్షసరణి మహిళాజనంబు సంతోషింపన్.

కవితాతత్త్వములోని లోతులు సమీక్షాదృష్టి నందించి తె
ల్లు వధూటిన్ కయినేసి నట్టి ప్రతిభారోచిన్సు లీనామ మం
జా విధానంబున నృత్యముల్ సలుపు నంచున్ చిత్తముపొంగు, నీ
దువియోగంబున నేత్ర గోళములు చిందున్ బాష్పధారావళున్.

25. ని ద్రా దే వి

కనులన్ మోడ్వగజేసి యూరువులు గల్గన్ జేసిగాటంబుగా
ననయంబున్ మది నేర్పు చింతలకు నద్యశ్శాంతి గల్పించి నీ
వనురాగంబున కాగిలించుకొన సౌఖ్యంబేదోచేకూరు, నీ
ప్రణయంబున్ స్మరి యింతు నామధుర భావంబందు నిద్రాసఖి!

నీయంతనీవె, అనురా

గా యత్తత నరుగుదెంతు వనురాగములో

నీ యఖిల జగతి మరతును

నీ యెద మార్గవముగాదొ నిద్రాదేవి!

అంతిక సీమ శీత పవనాంకురముల్ వొలయంగ భూరుహ
ప్రాంతములందు నా హృదయ భారముల్లె నడంగిపోవ నే
కాంతము లోనచుంబన నుఖాను భవమ్ముల నన్నుదేల్చి, జ
న్మాంతరవాస నా మధుర మైత్రివె లార్చెద వీవు నిద్దురా!

పవలన్ తావక దర్శనంబుకదా, నీ స్వైర ప్రవృత్తుల్ కనుం
గవకున్ నోచు నిశీధకాలమున, తద్దాఢోప కూహంబులో
పవలోకాళి సృజించు కొందుచు మహానందంబు సంధిల్ల, నీ
యవలోకంబున లోకమే పరవశంబైతూలు నిద్రాసఖి!

నీ విరహంబులో బ్రదుకనేర్తునె నెచ్చెలి, శైశవంబుగా
జీవిక, త్వత్కృపాంబువుల సేచనమైనది, నీ స్వరూపమున్
భావనసేసి నాతలపు బాటలలో నిలుపంగలేను, ని
ద్రావిశదస్మితా, కడు కృతజ్ఞుడ సీకు ననంతకాలమున్.

26. ఊ ద రా

మాలవల్లెల నిదుర
మాంద్యంబు దొలగింది
కార్య దీక్షకు మనసు
కళవళము నొందింది
ఊదరా—కొమ్మూదరా

పరిసరంబుల ప్రాతి
ధ్వనులు చెలరేగినవి
ప్రాతి నిస్వనములలో
పరమార్థ మొదిగింది
ఊదరా—కొమ్మూదరా

రోదసీ కుహరంబు
రోదల కంపించింది
దిక్కుటంబులు బెదరి
దీర్ఘముగ నార్చినవి
ఊదరా—కొమ్మూదరా

పగలు రాకలనెల్ల
పాశేగాండ్రకుడెల్ల
ప్రాచీన యుగములో
పాలనము చేసింది

ఉదరా-కొమ్మాదరా

టంకార నాదమై
ఉట్టూత లూపింది
వీర సందేశమై
విరిసికొని వచ్చింది
బ్రహ్మాండ భాండంబు
పసులగొట్టే రవము
కాంతలకు భ్రమ గొల్పు
కాదంటి నీ రవము—

ఉదరా-కొమ్మాదరా

హృదయము ద్రేకాన
చెదరి పర్వలు వార
ఉదరా!

27. భా వ భా గీ ర థి

జటిపూర్ణంబయి శోభలన్ జలుకుచున్ పర్వెత్తు నీమూర్తి, ఆం
తర మాలిన్యముదోచె, నీమధుర విన్యాసంబులో నొక్క సుం
దర స్వర్గంబు లభింపజేసితి భవతాస్మిన్నిధ్య మాశించి నా
చర మాధ్యాయములన్ ముగించెదను స్వేచ్ఛన్ భావ భాగీరథీ!

హిమ వత్సర్వతమున్న తోన్నతము తల్లీ, నీదుజన్మ ప్రదే
శము, విస్తారపు భూములందు బడి సంచారంబు గావించు వీ
రములున్ కంటక పాళినీ గమన మార్గంబా పగాలేవు, సం
యములీ లోతుల మున్ను లెత్తగలరంబా, భావ భాగీరథీ!

శివునై నన్ తలదన్ని పోయెదవు నీచేబండు లోకంబు నీ
వ్యవసాయంబది సర్వ సమ్మతము నీ యాలింగ నంబద్భుతం
బవు, నేయుత్తమ లోక దర్శనమొ యాపాదించు, నెంతేని సం
స్తవ నీయంబులు నీ చరిత్రములు మాతా, భావ భాగీరథీ!

తమలోనన్ దొరకొన్న భక్తి బుదులంతా నిన్ను పాసించురా
గమ సూక్తుల్ ప్రకటించు నీ యలలు మ్రోగన్ హృద్యమై, సంస్కృతి
శ్రమలో నీ సహవాస సౌఖ్యము సుధాసారంబుగానెంతు, గో
ప్యము లెన్నేని వచింతు వర్ధితులకంబా, భావ భాగీరథీ!

నీ నైర్మల్యము జూచి స్వీయహృది నెంతే పూతముంజేసి, స
ద్యో నిర్మాణ మొనర్చె ప్రేమరస సందోహంబు, యాత్రార్థియై
నానా శైవలినల్ గమించి యొక తృప్తి బాధితుండంబ, ఓ
జ్ఞానానంద రస స్వరూప సమభూషా, భావ భాగీరథీ!

28. వే గు బు క్క

తారమఱుగై పోయె తారమఱుగై పోయె

ధవళ ధవళన్నిగ్ధ ధగధగ త్కాంతితో

తలసూపె నొక తార తలదాచె నొక తార

తారమఱుగై పోయె

తారమఱుగై పోయె

వేగుజామున తార, వికసించె నొక తార

కారుచీకటి దిశల కళవళము నొందినది

గగనభాగము నవ్వ కళలాల,- బోసినది

తారమఱుగై పోయె

తారమఱుగై పోయె

తారకా పథములో తరలె కాదంబినులు

కాదంబినీ గర్భ గతులనే దాటింది

కమనీయ కాంతిలోకాల వెసజల్లింది

తారమఱుగై పోయె

తారమఱుగై పోయె.

నీజన్మ వృత్తంబు నెఱుగ జెప్పే తార

నీపోపు మాన్గంబు నిజము దెలిపే తార

తార దోతెంచింది—తనదారి బట్టింది

లోక శాంతికి నభము ప్రాకింది ఈతార

తార యొక ఋషివోలె తత్త్వ మెఱిగించింది

తార వెలిగిన వెలుగు తలపులో నిలిచింది

తార మఱుగై పోయె

తార మఱుగై పోయె

విశ్వ వీధులలోన వికసించె నీతార

విశ్వ సందేశంబు వినిపించె నీతార

తార మఱుగై పోయె

తార మఱుగై పోయె

29. యా త్రా వి ర తి

ముగ్గియుచున్నది లోకయాత్ర

మోయ బరువయ్యె నీపాత్ర

సా కూహ్న రేఖలా

శావీషు లెగ్రబాకె

పూయలేదీ మొగ్గ

పుడమి నల్లనరాలె

తియ్య మామిడి వసుల

కోయల విలాపించె

ముగ్గియుచున్నది లోకయాత్ర

మోయ బరువయ్యె నీపాత్ర

అమలమై మధురమై

ఆనంద మయమైన

సందేశ మవనిలో

చాటి రమ్మని పంపె

నా ప్రభుని యాజ్ఞ — మ

న్నననేసి వచ్చితిని

ముగ్గియుచున్నది లోకయాత్ర

మోయ బరువయ్యె నీపాత్ర

బొప్పి సూలబద్ధ
 మలిన భూముల కరిగి
 హాసరో చిర్త లిత
 హర్ష్య సీమలకరిగి
 సంజేశ నవసుధా
 సారమ్మ సురిసితిని

ముగియుచున్నది లోకయాత్ర
 మోయ బరువయ్యే నీపాత్ర
 రాకపోకల లోన
 నాకు నలవాటయ్యె
 రాచ మార్గముబట్టి
 ప్రభుని సన్నిధిచేర
 పయనంబుగావెంత
 పరమ హర్షోత్సుకత

ముగియుచున్నది లోకయాత్ర
 మోయ బరువయ్యే నీపాత్ర

అతిథి వర్గమునకా
 ప్యాయ మానంబుగా
 ఆనందమయగీతి
 చాడరించితి నేను
 ఆక్షుత్ శివాస్థాన
 నపన యించితినింక

ముగియుచున్నది లోకయాత్ర
మోయ బరువయ్యె నీపాత్ర

క్రొంచ మిగు నాంకురిత
కరుణమయ గాధవలె
కణ్వపుత్రీ ప్రణయ
గర్భ గీతము వోలె
నిర్వేద మాధురీ
నిభృత మైనది యాత్మ

ముగియుచున్నది లోకయాత్ర
మోయ బరువయ్యె నీపాత్ర.

యాత్రాశ్రమల తొలుత
అలసి సొలసిన హృదయ
మవసాన దశలోన
ఆనంద మయమయ్యె
పయనంబు గావించు
పరమ హర్షోత్సుకత

ముగియుచున్నది లోకయాత్ర
మోయ బరువయ్యె నీపాత్ర
తీయ్యమామిడి వసుల
కోయిల విలాపించె
నిశ్చలా సందైక
నిభృత మైనది యాత్మ

ముగియుచున్నది లోకయాత్ర
మోయ బరువయ్యె నీపాత్ర.

30. ఖం డ కా వ్య ము

ఏమహిళ కేయలంకృతి
గోమగునో సహజ శోభ కొమరాలెడుచో
నామదికి నిండు తృప్తియు
నామోదము గూర్చునీ ఘనత ఖండకృతీ !
ఖండ కవితల - కొలది యగ్రాసనముల
నన్ను మన్నించి బ్రదుకు ధన్యం బొనర్చె
చేతులను మోస్తునా యాంధ్రసీమ సాహి
తీరసజ్జ లోకమున కెంతేని భక్తి.

జీవిత మంతయున్ తపముచేసితి నీకయి నాహృదంతర
స్థావితమై రసార్ద్ర మృదు భావముగా పరిపక్వమొంది నా
సావన సీమలో ప్రజల పాలిటి కల్పకమై సమగ్ర శో
భావితతిన్ వెలార్చుమని ప్రాంజలు లిచ్చెద ఖండికా కృతీ !

నం పూ ర్ణ ము.

“ కృతజ్ఞతా ది కము ”

నా కవియ ఖండికల సమగ్ర స్వరూప మీతపోవనము. ఇవియన్నియు ఒక నిర్ణీతకాలమున రచింపబడినవిగావు. ఆ బాల్యముగ కొనసాగివచ్చినదీతపస్సు.

ఇందలి మూడుసంపుటములు పూర్వోక్తిర ఖండిమఃలుగా విభజింపబడినవి. రచనలో కాలభేద మించుక సూచించుటయే దీనికి కారణము, బాల్యరచనలుగల పుటలయందే అనువాదరచన కొద్దిగ చేర్చితిని.

భారతి, ప్రతిభ, ఆంధ్ర, శ్రీకావ్య, రేనాడు, ప్రకృతిమాత-మున్నగు పత్రికలెన్నియో తపోవన ఖండికల ప్రచురించి సాహితీ లోకమున కెఱుకపరచినవి. ప్రతికాధిపతులకెంతయు కృతజ్ఞుడను.

‘తపోవన’ కవితాప్రశంస, నాకందిననాటికి కథాజీవి, మాత్రమే నేను ప్రచురించియుంటిని. నాటికి సాన్నిధ్యము.-స్వర్ణ ద్వారము, రచింపబడలేదు. (బాల్యరచనలుదప్ప), ఈ సాహితీ మూర్తులెల్లరు నాలన్నలు-తమ్ములు, -వీరికి నాహృదయార్పణము.

ఈసంపుటి ముద్రించు సంకల్పముతో నాహృదయ మెఱుక పరచితిని. వెంటనే శ్రీ జి శ్రీనివాసరావుగారు ఈకార్యభారమున కియ్యకొనిరి. ఇది నాభాగ్యవిశేషము. తపోవనానిష్కరణమునకు తోడ్పడుటయేగాక, నాకృతికి ఆంగ్లమున తమ అమూల్యమైన ముఖవచనము ప్రసాదించి చిరకాలము నాహృదయమున నిల్చి పోగలిగిన సోదరులు నాగురువ ర్ణములను డాక్టరు చిలుకూరి నారాయణరావుగారితో బాంధవ్యము నెరపిన పుణ్యమూర్తులు. వీరికి నా కృతజ్ఞత.

ఇక మిగిలినచోక మిత్రకార్య సంస్కరణము. ముద్రణలో నెడనెడ దోషములుదిద్దుట చాలక్లిష్టమైన కార్యము. ఈ ఒకపు తల

మోసికొని కార్యము నిర్వహించిన శిష్యులు - మిత్రులు తలమర్చి
కలానిధిగారు. వీరు నాతల్లిలోని వలపు.

కల్యాణమర్గము } — బెళ్ళూరి శ్రీనివాసమూర్తి
అనంతపురం జిల్లా } ఆంధ్రాధ్యాపకుడు
1-5-1954

“శుద్ధా శుద్ధ పత్రిక”

పుట	పద్యపంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
3	4	ననురాగ	వనురాగ
5	9	స్వాదూదకంబుల్	స్వాదూదకంబుల్
11	2	శైశిర	శైశిర
15	6	నీమేమించు	నిను ప్రేమించు
17	2	మూసి	మూపి
„	3	శుత్రపేయ	శుతిపేయ
20	13	ధారీ	ధారి
„	23	దలిత	దళిత
21	13	వేమో	వేమొ
22	2	నానలు	సోనలు
„	„	నీకవిసోత్సవన్	నీకవిత్వపున్
23	6	జనుచు	నవలజనుచు
22	20	కలాల్పముగా	లాకల్పముగా
„	„	అమలత్వమునన్	అమరత్వమునన్
26	6	ఎంధాకన్	వింధాకన్
33	11	పప్ఫూర	సుధాప్రపూర
„	13	నిట్లే	నిట్లై
36	16	వెల	వెలి
37	14	హృద్యమైన	హృద్యమెన
40	2	నేమొ	మేమొ

,,	14	భేదములు	భేదములు
44	9	ధ్యానములో	ధ్యానములో
45	11	చేతులను	చేతుల
48	8	లసంతదేశ	లసత్సందేశ
,,	20	మడంపరా	యడంపరా
57	13	నిమ్మసమ్మ	నిమ్మసమ్మ
59	8	నెట్లు	నెట్లు
62	9	నాహారంబు	నాహారంబును
63	8	కార్యవర్తముల	కార్యవర్తముల
64	13	స్తనియాశీ	స్తనియాశీః
67	6	యరా	వ్యఘా
69	19	దీవ్య	దివ్య
70	11	ననుం	ననున్
72	8	భాష్ప	భాష్ప
72	17	ద్విమ్మయి	ద్విమ్మై
72	21	జరులు	జరులు
73	2	వాయెను	వాయను
73	6	నశించినవా	నశించినవా
75	2	దనగర్భితమై	రసగర్భితమై
75	4	నీకృపా	నీకుపా
75	7	మోదీ	మోద
75	16	ధ్యానంబు	ధ్యానంబు
77	1	ప్రభూ	ప్రభు
81	6	తరలి	తరలి
84	13	నించి	నిండి
85	6	చిరుగడల	నిరుగడల
85	23	దశింప	వరిసింప
86		సంయుక్తచేటిన్	సంయుక్తచేటిక

88	7	డయ్య	డయ్య
89	16	లెవ్వరో	లెవ్వరో
97	13	మించితివయ్య	గమించితివయ్య
98	12	నిల్చినవి	నిల్చినవ
93	6	వహించుపన్	వహించుపన్
100	4	నీచె	నీచే
100	7	బేదియొ	బేదియొ
103	13	ఆవరించిన	ఆవరించిన
104		(పూర్వభండము)	ఉత్తరభండము
104	18	భావానా	భావానా
107	20	స్మృశించిఒక	స్మృశించియొక
108	6	మహాద్వద్వివ్య	మహాద్వద్వివ్య
108	10	నివ్వనంబు	నివ్వనంబు
110	18	మాతృ	మాతృ
114	10	చున్నదే	చున్నదే
115	2	నెవరో	నెవరోయ్యా,
		తాకువార	తాకువార
115	8	సాహిత్య	సాహిత్య
115	15	మైన	మైన
115	22	పొంకారెడు	పొంకారెడు
116	10	ధన్యుడు	ధన్యుడు
117	18	తద్గ్రాధోప	తద్గ్రాధోప
		కూహంబులో	కూహంబులో
118	16	రోదల	రోదల
120	9	బుధులంతా	బుధులంతా
120	16	భాగీరథీపా	భాగీరథీ!
122	6	శాశీదు	శాశీదు
123	21	పిపాసార్తి	పిపాసార్తి

